

BURKINA ★ KONTAKT

1 : 2018 / En tidskrift om Burkina Faso från föreningen ASSAMBUS

TEMA:

SPORT & KULTUR

INNEBANDY I BURKINA FASO BALAFON – ETT SAMTIDA INSTRUMENT MED EN LÅNG HISTORIA HAMIDOU SINARE
FILM LITTERATUR MUSIK BURKINA FASOS SAK ÄR VÅR KRAFTIGT ÖKAT BISTÅND JOURNALISTUTBYTE

#1 : 2018

I detta nummer kan du läsa om ...

Kvinnor - förändringsaktörer för demokrati.

En verklig revolution

Musiken viktig för demokratin

★ Redaktion

Ansvarig utgivare: Roland Göransson

Redaktör: Karolina Jeppson
karolina.jeppson@gmail.com

Redaktionsråd:
Sten Hagberg, sten.hagberg@antro.uu.se

Grafisk form: Rickard Hansson
areage@gmail.com

Tryck: www.exakta.se

Omslag: Innebandy i kvarteret Rimkiéta i Ouagadougou. Foto: Göran Björkdahl.
Läs mer på nästa uppslag.

★ Föreningen ASSAMBUS

BurkinaKontakt ges ut av
Vänskapsföreningen Burkina Faso–Sverige
Association d'Amitié Burkina Faso–Suède (ASSAMBUS)

ASSAMBUS bildades 1986 och har idag 120 medlemmar.
Den har systerföreningar i Danmark, Norge och Burkina Faso.
En lokalförening finns i Stockholm. Föreningens mål är att sprida
kännedom om Burkina Faso i Sverige och verka för ett ökat utbyte
mellan de båda länderna.
Medlemsmöten med inbjudna gäster anordnas regelbundet.

Ordförande: Daogo Zoungrana, sottkille@gmail.com

Lokalföreningar:
Burkinas vänner i Stockholm, bibiopot@yahoo.se

Läs mer på hemsidan: www.assambus.se

- 3 Redaktören har ordet
- 4 Innebandy i Burkina Faso
- 8 Jag vill bli förste svensk under 10 sekunder
- 12 Hamidou Sinare:
"Jag vill att mina barn ska äta den röda jorden
och känna till pappas rötter"
- 14 "Balafon
– ett samtida instrument med en lång historia
- 18 Kouyatés identitetsdrama
har en publik bortom Sveriges gränser
- 19 Normbrytande och (h)ärligt
om kvinnornas Ouagadougou
- 20 Det talade ordet
präglar litteraturscenen i burkina
- 23 Burkina Faso tog hem priset i Poesi
- 24 Om poetry slam av en "slammare"
- 25 Hallå där...
Maria Arnqvist, musiker i Siri Karlsson!
- 26 Burkina Fasos sak är vår
– terrorattackernas obesvarade frågor
- 28 Kraftigt ökat bistånd till Burkina Faso
- 31 Journalistutbyte Malmö – Bobo-Dioulasso;
lärdomar och nya möten
- 32 Ny ambassadör för Burkina Faso i Sverige
- 34 In memoriam Olov Wendt & Eva Karlsson
- 34 Burkina Faso i backspegeln

Redaktören har ordet: Karolina Jeppson

KÄRA BURKINA-VÄNNER!

På en solig Malmöbalkong skriver jag dessa rader, till ljudet av avlägset dunkande trummor från en utekonsert i Pildammsparken ett kvarter bort. Detta nummer har låtit vänta på sig. År 2017 var ett tidningsfritt år för Assambus. På grund av personliga omständigheter och förminskad skara i redaktionen, var tiden och orken begränsade. Några texter i detta nummer har således kopplingar till viktiga händelser som skett i denna tid av uppehåll. Och det är mycket som har skett. Burkina Faso har genomgått mer på ett fåtal år än många andra länder gör under ett decennium.

Vi belyser det senaste terrordådet i Ouagadougou och Sten Hagberg ger förklaringar till hur det kunde ske, igen. Det har varit ett flertal bombdåd som gett förödande konsekvenser de senaste åren. Och detta är inte enbart en intern angelägenhet utan Burkina Fasos sak är också vår. Läs mer om detta!

Det har som bekant varit många turer kring det svenska biståndet till Burkina Faso under de senaste åren. Det har dragits in, det har återinförts och idag har biståndet utökats rejält. Vad detta bistånd innehåller och

hur pengarna fördelas och brukas, berättar Mats Hårsmar om, från svenska ambassaden i Burkina.

Men de teman som genomsyrar detta nummer är Sport & Kultur. Dessa två teman har tillkommit utav nödvändighet. Sport har vi nästan aldrig skrivit om i BurkinaKontakt. Förra året blev Burkina Faso trea i de afrikanska fotbollsmästerskapen. Men i dessa fotbollsrusiga VM-tider fokuserar vi istället på hur innebandyn vinner mark, inte bara i Burkina Faso utan även i kringliggande länder. En av initiativtagarna till denna spridning är Göran Björkdahl som i en artikel berättar om hur detta skett. En av Sveriges bästa sprinters är Erik Hagberg, med rötter i Burkina och Sverige – här får vi veta mer om honom och hur han kämpar för att bli snabbaste svensk på 100 meter. Vi får också läsa om Hamidou Sinare som är en välkänd massör, tillika Friskis och Svettis-ledare i Uppsala.

På kulturområdet sker förstås ofta nya banbrytande samarbeten och det finns många fenomen som inte har uppmärksamats nog. Instrumentet balafon är ett sådant.

Det används i samtida musik, men dess traditionella användning går långt tillbaks i tiden. Då jag var i Bobo-Dioulassou besökte jag Burkinas största ateljé för balafon-tillverkning och här är ett reportage från detta besök. Litteraturen i Burkina och de författarskap som präglat dess utveckling är för de flesta av oss okänt. Den litterära form som idag är mest populär är den talade, uttryckt i bland annat poetry slam och rap. Vi får en ingång av de unga "slammarna" Esther Barro och "AX'100 Grave". Och så filmerna som fångat oss den senaste tiden med kopplingar till Burkina Faso – dessa har Malva Sinclair skrivit två tankvärda artiklar om.

Utbytena mellan våra länder ökar och här kommer ni att få läsa om två utav dem! Ni kommer att se mingelbilder från Assambus 30-årsjubileum och vi minns även några av våra medlemmar som lämnat oss. Allt detta och mycket mer.

Med önskan om en fin sommar och en god läsning!

Karolina Jeppson / Redaktör BurkinaKontakt

ASSAMBUS I BURKINA

Koroudjouma Ouattara,
ordförande i Assambus i Burkina.

Under min tid förra året i Burkina, träffade jag Koroudjouma Ouattara, ordförande för Assambus i Burkina och Abdou Aziz Savadogo, ordförande för lokalföreningen i Koudougou.

– Många människor här är intresserade av Sverige. De har sett Assambus aktiviteter och har sett Diakonias arbete, säger Koroudjouma Ouattara. Han har själv bott ett antal år i Sverige då han forskat i Umeå, och disputerade från lantbruksuniversitetet år 2007.

Det finns sju aktiva sektioner i föreningen: Ouagadougou, Bobo-Dioulassou, Koudougou, Ouahigouya, Dédougou, Kaya och det

förra året nytillkomna Kombissiri (söder om Ouagadougou). I varje sektion finns som minimum ett tio-tal medlemmar men antalet varierar.

Abdou Aziz Savadogo studerade under flera år i Koudougou men arbetar för tillfället i Ouaga.

– I Koudougou finns ett 30-tal medlemmar, nästan alla är studenter. De är intresserade av Sverige av olika anledningar och vi arrangerar olika aktiviteter regelbundet. Självt blev jag intresserad av Sverige genom fotbollen och spelar själv.

INNEBANDY

I BURKINA FASO?

Javisst – fast utomhus förstås! Innebandyn har slagit rot i såväl Burkina Faso som Elfenbenskusten och är igång också i grannländerna Togo och Mali. Det senaste året har tolv klubbar bildats i Burkina. Det historiska första afrikanska mästerskapet i innebandy spelas i augusti 2018. Nu gäller det att nå fler flickor. Göran Björkdahl som introducerat innebandyn i Burkina Faso berättar.

Text & bild: Göran Björkdahl

HUR FÖDDES INNEBANDYN I BURKINA FASO?

När jag kom till Ouagadougou 1998 startade jag en innebandygrupp med mina barn, deras kompisar, föräldrar, kollegor och vänner på International School of Ouagadougou (ISO). Aktiviteten upphörde något år efter min avresa 2001 men jag drog igång den igen när jag återvände till Ouaga 2008. En ”kompisgrupp” med utlänningar och burkinier spelade sedan till 2014 varefter jag vid min fjärde ankomst till Burkina 2016 skapade en ny grupp– även nu på ISO. Eftersom flera burkinier tyckte att innebandyn borde spridas i landet gjorde jag slag i saken genom att ta upp frågan med sportministeriet och skolministeriet.

HUR STARTADE VI?

Vi enades om några grundläggande principer:

- Börja i fattiga kvarter och statliga skolor
- Engagera såväl flickor som pojkar
- Insistera på värdegrunden solidaritet, inkludering (alla får vara med!) och fairplay
- Understryka innebandyns roll för ungdomars sociala utveckling
- Börja med åldersgruppen 14-19 år för att skapa modeller för de yngre
- Skapa en positiv ”familjestämning” inom och mellan klubbarna
- Låta lokala ledare, främst gympalärare, ta ansvar från början

En liten arbetsgrupp kom snabbt fram till att innebandy passar fint i Burkina, varpå vi skissade på en introduktionsplan. The International Floorball Federation (IFF) i Helsinki, hoppade på tåget genom att stötta med utrustning och utbildning i ambitionen att sprida innebandy till fler länder och göra det till en olympisk gren.

IFF skänkte 200 klubbor, massor av bollar och själv bidrog jag med bl a 120 klubbor och tröjor för åtta lag. Under det gångna året (mars 2017-mars 2018) har tolv klubbar bildats. Utav dessa återfinns sex i Ouagadougou, tre i Bobo-Dioulasso samt ett vardera i Ziniaré, Kaya och Orodara. Vissa

Vänskapsmatch i Nakamtenga (även till vänster).

Erik Björkdahl, son till Göran, spelar innebandy i Togo.

är knutna till skolor och andra till kvarter. Entusiasmen är otrolig med ständigt glada miner. Hittills går alla in för innebandyn med liv och lust, såväl på de veckovisa träningarna i klubbarna som i de fyra olika turneringar vi hållit.

En viktig morot för ungdomarna är chansen att få spela i Burkina Fasos landslag – det är ju en fantastisk dröm för flickorna och pojkarna att en dag få ta på sig den röd-gröna landslagströjan och representera Burkina Faso.

HUR HAR DET GÅTT HITTILLS?

Det går inte att ta fel på glädjen hos spelarna på träningar och matcher och det angenäma problemet nu är att behålla den positiva energin som präglar innebandyn. För att lyckas med det och dessutom göra sporten mer jämlik kommer vi att anstränga för att...

"DET GÅR INTE ATT TA FEL PÅ GLÄDJEN HOS SPELARNÄ PÅ TRÄNINGAR OCH MATCHER OCH DET ANGENÄMA PROBLEMET NU ÄR ATT BEHÅLLA DEN POSITIVA ENERGIN SOM PRÄGLAR INNEBANDYN."

1. Engagera fler flickor. Flickor behöver på sätt och vis innebandyn mer än pojkar! De tillåts ju inte röra sig lika fritt, har mindre fritid och andra fysiska förutsättningar. För att få med fler flickor så tänker vi dels starta rena flicklag, dels engagera föräldrar och familjer.
2. Hitta sponsorer. I takt med att innebandyn växer ökar kostnaderna för utrustning, turneringar, transporter etc. Vi planerar att under våren kontakta potentiella sponsorer såväl i Sverige som i Burkina. Begagnad utrustning från klubbar i Sverige hoppas vi också på. Tips på möjliga sponsorer, donatorer och samarbetsklubbar tas gärna emot!

Introduktion av innebandy i kvarteret Rimkiéta, Ouagadougou.

De skrovliga betongplanerna får vi leva med och istället njuta de gånger vi arrangerar turneringar på de få släta basket- eller handbollsplaner som finns i landet.

INNEBANDYVÅG I AFRIKA

Tack vare initiativ av individer och organisationer har innebandyn tagit fart i flera afrikanska länder nästan samtidigt. Länderna som omfattas är Burkina Faso, Elfenbenskusten, Togo, Mali, Nigeria, Kamerun, Kenya, Uganda, Mozambique och Sydafrika. Även i Somalia gror innebandyn. Vi i Burkina har kunnat stötta upp engagerade i grannländerna Togo och Mali. En av de aktiva är Anna Tegnäs i Bamako som tillsammans med en malisk idrottsledare startat två klubbar under våren 2018.

Innebandyvågen i Afrika har stimulerat IFF att organisera det första mästerskapet i Abidjan, Elfenbenskusten, redan i september 2018. Det är ännu oklart ifall det blir ett västafrikanskt eller afrikanskt mästerskap. Det avgörs av hur det blir med tillgång till finansiering för flygbiljetter för länderna bortom "bussavstånd".

Match mellan klubbarna Omni Sport och Belle Ville.

Lagen från grannländerna åker buss till Yamoussoukro. Burkina Faso hoppas delta med såväl herr- som damlag. Innan dess planeras att starta en innebandyliga och ett provisoriskt nationellt innebandyförbund. Först då kommer drömmen att förverkligas för ett 30-tal flickor och pojkar, nämligen

att bli uttagna i den första kvinnliga respektive manliga landslagstruppen!

INNEBANDY FÖR TONÅRINGARS UTVECKLING

Tonåringar- i synnerhet flickor – erbjuds begränsad intellektuell stimulans och deltar sällan i organiserad verksamhet (förening-

Görn Björkdahl är med i matchen i Ouagadougou.

ar mm) jämfört med svenska tonåringar. Skolan i ett fattigt land som Burkina Faso handlar om korvstopning i överfulla klassrum och på fritiden är eleverna mest hemma. Traditionen i detta mansdominerade samhälle gör dessutom att flickorna förväntas sköta städning, matlagning, tvätt mm i hemmet.

Så vad kan innebandyn erbjuda? Min förhoppning är förstås att själva sportaktivite-

ten bidrar till både bättre hälsa och social utveckling. Men jag hoppas också att vi utöver innebandyträningen lyckas organisera ungdomarna i kvarteren i olika aktiviteter. Detta skulle kunna vara lärläsningscenter där äldre eller duktigare elever hjälper kamrater. Det skulle kunna ordnas föreläsningar och debatter på teman som är angelägna för ungdomar, och t ex praktisk städning i kvarteren. De flesta av dessa entusiastiska ungdomar skulle bli oerhört stolta över att

få ta ansvar och agera som föredömen och ledare bara de ges chansen.

För denna ”utvecklingskomponent” behövs dock en mindre finansiering ... och jag håller tummarna för att vi kan hitta den under det kommande året.

TIPS VÄLKOMNAS VARMT!

Vet ni några innebandyklubbar som kan vara intresserade av utbyte i någon form eller bara vill skänka begagnad utrustning och varför inte också om möjliga/intresserade sponsorer?

Kontakta: goranbjorkdahl@yahoo.co.uk

För de som vill följa innebandyn i Burkina rekommenderas facebook-gruppen "Burkina Faso Floorball Friends".

Göran Björkdahl är en västeråsare som arbetar för Sida på ambassaden i Ouagadougou och har bott i Afrika i 29 år.

**"JAG VILL BLI
FÖRSTE SVENSK
UNDER 10 SEKUNDER"**

”JAG TRÄNAR HELST PÅ EFTERMIDDAGARNA,
MEN LÄGGER UNGEFÄR BARA TVÅ TIMMAR
PÅ TRÄNING VARJE DAG PLUS LITE
ÅTERHÄMTNINGSPASS; KVALITET FÖRE
KVANTITET. SÅ DET GÅR BRA ATT
STUDERA SAMTIDIGT.”

Med siktet inställt på EM i Berlin tränar han varje dag. Erik Hagberg är en av de snabbaste i Sverige på kortdistansen 100 meter och siktar högt.

– Jag gillar mätbarhet och att se resultat. På det sättet är löpning extremt simpelt. Jag har 100 procent ansvar bara för mig själv.

En dröm är också att sprida lärdomarna i friidrott – i Burkina Faso.

ERIK HAGBERG är född och uppvuxen i Uppsala och har i dagarna flyttat till sin första egna lägenhet, som hans farmor har bott i tidigare. Han läser en del strökurser på universitetet men den mesta tiden går åt till träningen i Uppsala IF. Erik Hagberg är med i det svenska stafettlandslaget. Till varje landskamp tas idrottarna ut via kvalgränser, vilka kan skifta mycket från ett år till ett annat.

– Det är stort att representera Sverige både i stafettlandslaget och individuellt. Siktet är att slå svenskt rekord, säger Erik Hagberg.

VI PRATAR EN KVÄLL i telefon, då han nyss kommit hem från en föreläsning. Jag undrar hur hans dagar ser ut, och ser framför

mig hårda träningspass och sena kvällar med plugg.

– Jo, jag tränar varje dag, men har en vilodag i veckan. Den dagen är det ändå lite rörlighet, aktivering och lätta rörelser som gäller. Men det är förstås inte bara att springa, utan jag har ett skraddarsytt träningsprogram. Själva löpningen tränar jag tre-fyra dagar i veckan, och sen enbart styrka två dagar i veckan. Jag tränar helst på eftermiddagarna, men lägger ungefär bara två timmar träning varje dag plus lite återhämtningspass; kvalitet före kvantitet. Så det går bra att studera samtidigt.

Det var år 2004 som Erik började med friidrott. Då var han nio år.

– Jag gick också på tennis, basket och fotboll.

Men jag hade lite kompisar som friidrottade så jag provade också. Sedan höll jag på med både fotboll och friidrott tills jag var 15. Jag gillar både lagidrott och det individuella i friidrotten; Att ha full kontroll utan snack som i fotbollen.

FÖRST SJU ÅR SENARE, då Erik var 16 år, förstod han att han kunde bli riktigt snabb.

– Jag kvalade till ungdoms-VM, men fick tyvärr en allvarlig skada mitt under loppet. Innan dess hade jag mest lattjat och inte tagit friidrotten på så stort allvar. Det var en slitfraktur på höftbenet, och jag föll ihop under loppet. Men då sa jag till mig själv att ”nu vill jag bli riktigt duktig” och tog tag i rehabiliteringen ordentligt. I samma veva fick jag en ny tränare och blev mer strukturerad. Han var väldigt påläst och jag blev mer som en elev till själva sporten.

ERIK HAGBERGS PAPPA STEN är välkänd i Assambus. Mamma Minata kommer från Bobo-Dioulasso. De arbetar inom forskning respektive vården.

Erik med sin mamma Minata Dao Hagberg.

– Jag kommer inte precis från en sportfamilj, men min mamma kallades för Apollo för att hon var så snabb när hon var ung. Detta utvecklade hon tyvärr inte... Min pappa har varit bland de snabbaste i sin klass. Men det är egentligen ett intresse jag själv har hittat. Min pappa har varit mycket engagerad i klubben och mina föräldrar är båda väldigt stöttande. Det har varit bra för jag har inte kunnat jobba så mycket på grund av att jag satsat på träningen. Därför har jag bött hemma ganska länge, vilket varit jättefint. Jag är ju inte precis arbetsgivarens dröm då jag behöver vara mycket flexibel.

DEN SENASTE TIDEN har varit kantad av en del skador, men nu är Erik Hagberg åter på banan.

– Mitt mål nu är att komma tillbaks och tävla, först i EM i Berlin i augusti. Och i år eller nästa år vill jag slå det svenska rekordet som är 10.18. Jag vill bli förste svensk att springa under 10 sekunder. Att hålla motivationen uppe är otroligt viktigt men när den dippar på grund av skador så krävs det inte så mycket mer än att påminna mig om mina mål.

IDAG ÄR ERIK HAGBERG 23 ÅR. Han har varit med i tre EM hittills. Hans träningsliv bekostas av sponsorer, bland annat till kläder, skor och resor. Dessutom får han även dispositionsmedel av klubben, beroende på hur bra han sprungit.

– Jag kan springa i toppform tills jag är 30. Men jag tror det handlar mycket om att lägga upp träningen annorlunda ju äldre jag blir – och alltid lyssna på kroppen.

Två olika friidrottsminnen har präglat Erik Hagberg och även bidragit till motivationen att fortsätta trots skador.

– Det ena var i Junior-VM år 2013 – då hade jag fått den svåra slitfrakturen två år tidigare. Många trodde inte jag skulle komma tillbaka. Så 2013 blev mitt riktiga comebackår. När jag gick ut på banan var det med en riktig känsla av revansch. Då sprang jag på 10.42 och slog juniorrekord. Det var verkligen en comeback och jag var tillbaka på riktigt.

– Det andra starka minnet är ifrån stafetten år 2014 i EM i Zürich. Vi sprang stafetten i samma försöksheat som Schweiz landslag. Det var 30 000 människor på stadion. Taket inne på stadion gav ett slags eko. Det var första gången i mitt liv som jag kände

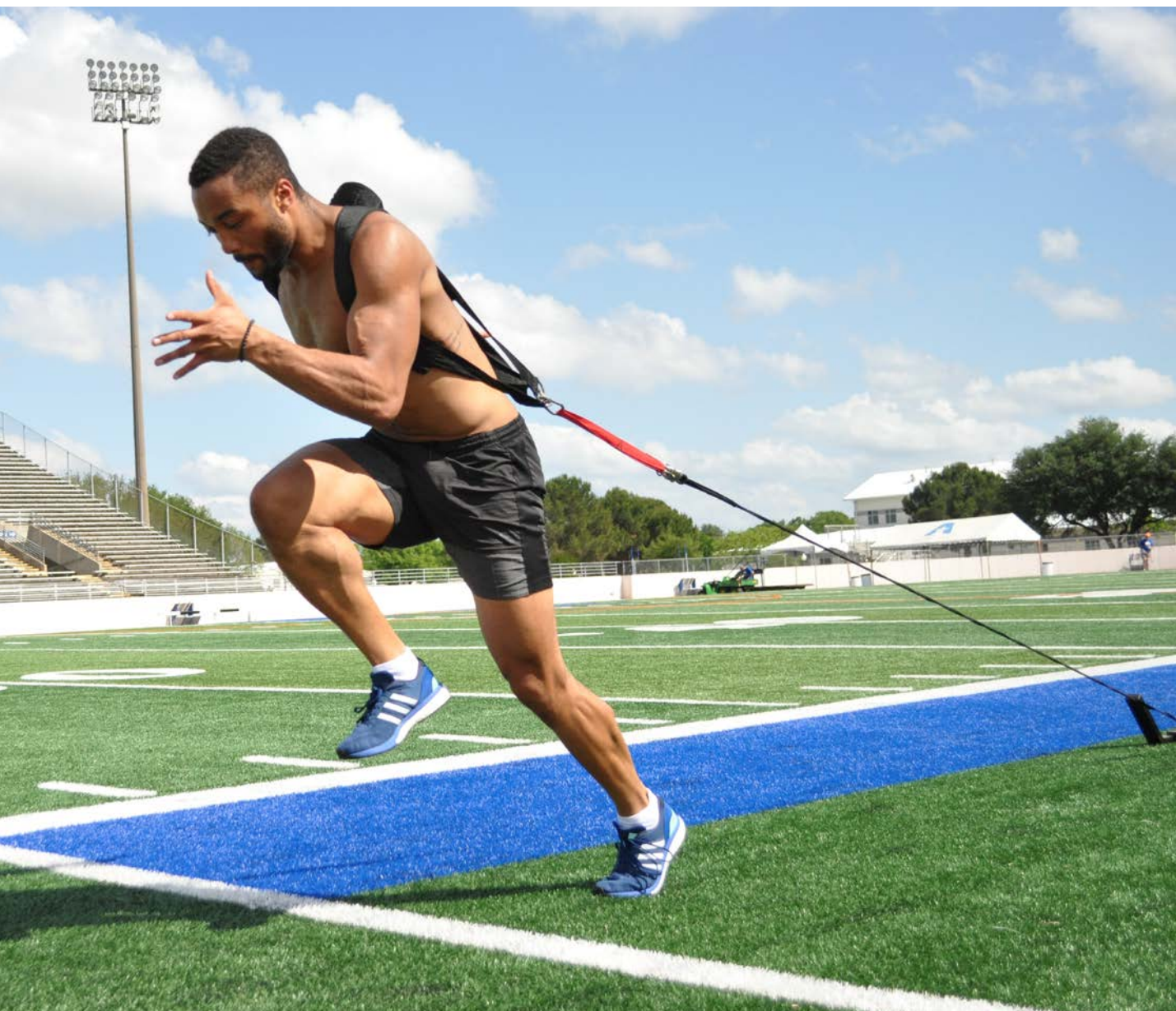
publikens energi. Jag kände trycket, som att stå nära en högtalares basgång. En riktigt sjuk upplevelse!

Erik Hagberg börjar själv prata om förebilder som han haft.

– Alla som springer riktigt fort är förstås mina förebilder, som Usain Bolt. Men jag har mer sett andra människor som förebilder, t.ex. min smärtspecialist som jag har lärt mig mycket av, av hans inställning och av hans personlighet. Min mamma med sina starka sidor är också en förebild. Så livstips är minst lika viktigt, att ha förebilder för alla aspekter av livet.

ATT TRÄNA SEX DAGAR I VECKAN. Tröttnar han inte?

– Det är inte så att jag tröttnar men däremot är jag inte alltid så sugen på att träna varje dag... Men jag har blivit extremt bra för att få mig själv i rätt "mind-set". Det är oftast vägen dit som är jobbigast, men när jag är på träningen kan jag ändå fokusera. Vi är en bra grupp med skönt folk. Det är som att gå och träffa sina vänner. Det är mycket intervall, att gå av och på – och vi står även och pratar och skojar. Man blir bra på att gå från ofokuserad till målfokuserad. Elitidrott handlar minst lika mycket om vad man gör på de resterande timmarna på dygnet och det är framför allt då man stundtals kan

ha svårt att motivera sig. Allt från isbad för återhämtning, äta mycket och rätt för att få bra bränsle till kroppen till att vara försiktig med hur mycket man går och rör sig under dagen för att inte bli seg till träningen.

Finns det tid och ork till någonting annat, undrar jag förstås?

– Jo det finns det. Mitt andra stora intresse är musik. Under den stora skadan jag fick 2011 krävdes mycket vila och jag blev sittande hemma. Då sa jag till pappa att ta upp synten från källaren – och sen dess har jag fortsatt. Jag är självlärd pianospelare och har lärt mig gitarr. Det är roligt. Jag skriver musiken själv – jag gör låtar och spelar in dem. Sen har jag också en bioklubb, vi går

på bio varje måndag. Jag är nyfiken av mig och brukar lyssna på podcasts – jag har haft många perioder där jag bara undrar över saker. Och så gillar jag att fota och filma.

DET FINNS ALLTSÅ INTE brist på intressen och upptäckarlust i Erik Hagbergs liv. En annan tanke om framtiden handlar om Burkina Faso.

– En dröm jag har är att starta upp en friidrottsklubb i Bobo Dioulasso och hålla träningar själv men också att utbilda tränare på plats. Klubben ska också sponsra med träningskläder och skor. Jag tror på idrotten som ett starkt verktyg att föra samman människor från världens alla hörn och se

förbi det som skiljer oss åt. Under ett 100m lopp är alla lika och tävlar på samma villkor, oavsett åsikter eller hudfärg.

KAROLINA JEPPSON
Frilansjournalist och redaktör
för BurkinaKontakt

HAMIDOU SINARE:

"JAG VILL ATT MINA BARN SKA ÄTA DEN RÖDA JORDEN OCH KÄNNA TILL PAPPAS RÖTTER"

Trettiosjuåriga Uppsalabon Hamidou Sinare är en välkänd svensk-burkinsk profil. Främst genom att han är en uppskattad jympaledare på Friskis & Svettis i Uppsala. Men också därför att han driver sitt eget företag, Sinare Massage som specialiserat sig på idrottsmassage.

"I JANUARI 2009 KOM TVÅ SVENSKA STUDENTER FÖR ATT BO PÅ DJAMILA. DE VAR I MALI FÖR ATT BEDRIVA FÄLTSTUDIER FÖR SINA RESPEKTIVE MASTERUPPSATSER. DEN ENA AV STUDENTERNA VAR HANNA, SOM SENARE KOM ATT BLI HAMIDOUS FRU."

Hamidou är gift med Hanna, som forskar på miljöfrågor i Burkina Faso. Tillsammans har de barnen Wendkuuni Nathanel och Miriam Wendbenedo. Den livsresa som förde honom till Sverige är fascinerande och går på sätt och vis via Schweiz och Mali. Som tonåring var Hamidou inblandad i ett utbyte mellan ungdomar i Schweiz och Burkina Faso. Utbytet var en del av Naam-rörelsen/Six S, en bonderörelse som leddes av Bernard Lédéa Ouédraogo i Ouahigouya. Sinare arbetade Hamidou som massör på

franska kulturcentret i Ouagadougou. Många av kunderna var européer. Och många gillade Hamidou och hans massage. I samband med detta gjorde han en del resor till Bamako. År 2006 blev han ombedd av schweiziska vänner att arbeta som föreståndare för vandrarhemmet Djamilia i kvarteret Badalabougou i den maliska huvudstaden Bamako.

I januari 2009 kom två svenska studenter för att bo på Djamilia. De var i Mali för att bedriva fältstudier för sina respektive masteruppsatser. Den ena av studenterna var

Hanna, som senare kom att bli Hamidous fru. Hamidou och Hanna joggade tillsammans på morgnarna i Badalabougou. När Hanna och studentkamraten åkte hem i april 2009 fortsatte de att hålla kontakten. Så småningom blev de ett par. Två år senare flyttade Hamidou till Uppsala.

– I början var det jobbigt. Jag läste svenska men kände mig instängd. Så en dag gick vi ner till Friskis & Svettis, för jag kände att jag måste röra på mig. Det kändes jättebra att få ur sig all energi, berättar Hamidou.

Hamidou blev regelbunden motionär på Friskis & Svettis. Ganska snart blev han uppmanad att gå ledarutbildningen. Man tyckte att han var duktig och några månader senare blev han själv jympaledare på Friskis & Svettis. Hamidou blev snabbt mycket populär. Ryktet spred sig inom Friskis & Svettis om Hamidous positiva inställning och härliga musik och rörelser. Och några år senare blev han anlitad som inspiratör vid ett konvent för Friskis & Svettis ledare i hela Norden.

Det lyser i ögonen på Hamidou när han berättar om vad Friskis & Svettis betytt för honom. Att få vara med i ett sammanhang, att få uppskattning.

– Mellan 150 och 170 personer kommer på mina pass varje gång, ibland är det 200 deltagare. Det är ingen liten sak det [ce n'est pas une petite affaire'], säger Hamidou och ser allvarligt på mig.

Samtidigt är jobbet som jympaledare helt obetalt och Hamidou hade ju redan lång erfarenhet av att arbeta som massör. Nu sökte han och kom in på en utbildning i Stockholm som medicinsk massör. År 2013 startade han företaget Sinare Massage.

Hamidou arbetar med klassisk massage, medicinsk massage och idrottsmassage. Han har kunder som behöver lite mer djupgående massage, i övrigt friska personer som har exempelvis ryggproblem. Och så masserar han landslagssprintern Erik Hagberg (se annan artikel i detta nummer). Parallellt med detta har Hamidou numera fått en anställning på deltid som personlig tränare inom Friskis & Svettis. Men passet

Instruktioner i snickarverkstaden.

"HAMIDOU BLEV REGELBUNDEN MOTIONÄR PÅ FRISKIS & SVETTIS. GANSKA SNART BLEV HAN UPPMANAD ATT GÅ LEDARUTBILDNINGEN. MAN TYCKTE ATT HAN VAR DUKTIG OCH NÅGRA MÅNADER SENARE BLEV HAN SJÄLV JYMPALEDARE PÅ FRISKIS & SVETTIS. HAMIDOU BLEV SNABBT MYCKET POPULÄR. RYKTET SPRED SIG INOM FRISKIS & SVETTIS OM HAMIDOUS POSITIVA INSTÄLLNING OCH HÄRLIGA MUSIK OCH RÖRELSE."

på lördagarna har han hela tiden haft kvar. Fram tills nu.

I höst flyttar nämligen familjen Sinare till Brighton. Hanna har fått en postdoktoral anställning och Hamidou ska passa på att plugga engelska samtidigt som han ska stå för markservicen. Och därefter flyttar hela familjen till Burkina Faso inom ramen för Hannas forskning.

Hamidou ler och ser tillfreds ut. Tanken att barnen ska få uppleva Burkina Faso gör honom så glad.

– Båda barnen har mossi-namn jämte sina svenska namn. Det är viktigt, för namnet är inget man kan sudda ut. Jag vill att mina barn ska äta den röda jorden och känna till pappas rötter.

Hamidou berättar att han vill vidareutbilda sig och använda sina kunskaper i Burkina Faso.

– Mitt mål är att utbilda mig till naprapat, men det kostar pengar, mycket pengar. På sikt hoppas jag kunna starta en naprapatklinik i Burkina Faso. Jag har förstås familjen i Sverige, men det skulle vara bra att kunna åka tillbaka till Burkina Faso och hjälpa till då och då i alla fall.

Sten Hagberg är professor i kulturanthropologi vid Uppsala universitet och honorärkonsul för Burkina Faso i Sverige.

BALAFON

– ETT SAMTIDA INSTRUMENT MED EN LÅNG HISTORIA

Text & bild:
Karolina Jeppson

Instrumentet balafon har historiskt varit ett nav i burkinska folkgruppers kultur – i dag kämpar unga musiker och kulturarrangörer för att återupprätta dess värde. Balafonateljén Balankan i Bobo-Dioulasso är en av de främsta i Västafrika på tillverkning av instrumentet.

När jag spenderade en månads tid i Burkina Faso under 2017, bland annat i Bobo-Dioulasso, sökte jag, med hjälp från kontakter, upp en kulturell knutpunkt. Jag var intresserad av det traditionella instrumentet balafon och hur det används i samtida musikliv. Balafonen är ett slags xylofon men helt i trä och väldigt konstnärligt utformad. Ljudet har en lekfull klang med en viss raspighet, är säreget och lätt att känna igen. Salif Keita och Mory

Kanté i Super Rail Band de Bamako på 70- och 80-talen plockade upp balafonens toner i sin fusion av latino-jazz-elgitarr och traditionella mandétoner. Många är musiker som använder balafonen, bland annat Rokia Traoré från Mali, där tonerna klingar välbekant på hennes senaste skiva. Sverigekaktuella Farafina, den mest välkända musik- och dansgruppen från Burkina Faso, låter balafonen få sin särskilda plats då som nu. I kärnan av Bolomakoté, de gamla och

anrika kulturkvarteren hittade jag således balafon-ateljén Balankan. Här arbetar ett gäng instrumenttillverkare och konstnärer. Farafina beställer sina balafoner just från ateljén Balankan.

– Burkina Faso är det land som har störst balafonkultur. Vi är **också** ett av de mest diversifierade länderna i världen med 70 olika etniska dialekter och folkgrupper. Balafon är ett instrument med lång historia som innehåller stor mystik. Och varje balafon stäms efter dialekt, berättar Bertin Lamien, en av de drivande, under arbetet i ateljén. Han vilar armarna och gnider muskeln på sin ena överarm.

– Abdoulaye Demele, mon grand frère ("storebror") är från en griotfamilj. Själ

”MED STOR PRECISION TRÄDER HAN TRÄDAR GENOM KALEBASSER SOM HAN SEDAN KNYTER FAST UNDER DEN VÅGFORMADE BALAFON HAN HAR FRAMFÖR SIG. DEN BALAFON SOM ABDOULAYE DELEMBE ÄR I FÄRD MED ATT FÄRDIGSTÄLLA ÄR EN ENKEL TRADITIONELL BALAFON FÖR JUST FOLKGRUPPEN DIOULA – LÄTT BÖJD I EN KONKAV FORM.”

växte jag upp här i Bolomakoté och vaknade alltid av ljudet till hans balafon. Jag har hjälpt honom i verkstaden sedan jag var barn. Han har tillverkat balafoner i 35-40 år. Varje dag efter skolan brukade jag hjälpa till att göra stavarna – eller tangenterna – till balafoner, och jag lärde mig spela.

NAMNET BALANKAN ÄR dioula och är benämningen på balafonens musikaliska röst. Det finns en uppsjö olika sorter av balafoner, eftersom de brukas av en mängd olika etniska folkgrupper i Västafrika. Abdoulaye Dembele är en erfaren mästare i att tillverka balafoner och grundare av verkstaden och ateljén Balankan. Han sitter intill gatan, strax utanför ateljén och är djupt koncentrerad men tittar upp då och då för att heja. Med stor precision träder han trädar genom kalebasser som han sedan knyter fast under den vågformade balafon han har framför sig. Den balafon som Abdoulaye Delembé är i färd med att färdigställa är en enkel traditionell balafon för just folkgruppen dioula – lätt böjd i en konkav form. Jag får veta att den guineanska balafonen är platt, medan balafonen för folkgruppen Bouaba har en betydligt starkare konvex vågrörelse där kanterna går upp och det djupnar i mitten.

Bertin Lamien är själv musiker, liksom alla som arbetar i verkstaden. De har lärt sig av Abdoulaye Dembele och de fles-

ta bor inne på gården, i de olika hus som omger den stora planen bakom muren strax intill oss under trädet. Även verkstaden ryms inne på gården i ett särskilt hus, men huserar även direkt på gatan utanför. På en grå betongvägg tvärs över vägen har någon skrivit ”BALANKAN” med stora bokstäver av vit målarfärg. I Balankan både tillverkas och repareras balafoner, men de anställda tillverkar även andra instrument såsom kora, ngoni och djembe.

FRAMFÖR OSS LIGGER TVÅ STOCKAR av träslagget pterocalyptus. Det köps in till verkstaden av lokala skogsarbetare.

– Trädet behöver vara 6-7 år ungt och används för att tillverka tangenterna och stommen till balafonen. Vi behöver färskt

trä men för ljudets skull måste träet vara helt torrt. Därför börjar vi med att hugga ut stycken i lämplig storlek och sedan torkar vi träet i en ugn, berättar Bertin Lamien och går sedan före mig in på gårdsplanen.

Tvätt hänger lite kors och tvärs mellan träden och husväggarna – stora färgglada tygskynken varvat med tröjor och byxor. Några barn tultar runt, en kvinna sitter utanför sitt hus och rör i en gryta. En höna kacklar. Trafikljuden tonar av och en hög radoröst sprakar inifrån ett av husen. Stenugnen står mitt på gården.

– Att tillverka en balafon tar minst en vecka. Stavarna läggs på ugnen under fem-sex timmar på kvällarna och får sedan svalna över natten. Tre eller fyra kvällar torkas de på ugnen. Vi arbetar med dem på dagen

BALAFON

En balafon är ett västafrikanskt instrument som tidigare endast fick lov att brukas av grioter.

Instrumenten går ofta i arv inom griotfamiljer. Balafonen finns mitt i den burkinska kulturella utvecklingen och har varit en nyckel för grioternas utveckling och historia.

Balafonen har likheter med marimba och xylofon. En balafon stäms pentatoniskt eller diatoniskt beroende på vilken kultur den tillhör och vilka andra instrument den ska användas tillsammans med - ifall det är kora, ngoni, djembe eller mer västerländska instrument som piano och gitarr.

Det är ett träinstrument med mellan 17 till 26 tangenter. Tillverkaren utformar dem konstnärligt beroende på sort. Stavarna på de små balafonerna binds med gethud och de stora med kohud. Därefter binds kalebasser undertill för att ge resonans och för att få det speciella klangljudet med en viss raspighet. Slutligen görs slaggpinnarna. De är av trä och själva den runda träffytan görs av ett slags gummi.

och anpassar dem till sin rätta storlek. Medan de torkar gör vi stommen till balafonen, berättar Bertin Lamien.

Till sist görs slaggpinnarna. De är av trä och själva träffytan av gummi, vilket köps in som sav och måste torka i solen. Bertin Lamien och de anställda samarbetar kring olika delar i tillverkningen under överblick av Abdoulaye, mästaren.

– Det allra svåraste i tillverkningen är själva stämningen - där måste du ha ett gott musikaliskt öra! Jag kan stämma en balafon – men i slutändan är det alltid Abdoulaye som lägger sista handen vid ljudet. Vi respekterar hans erfarenhet och kunnande. På så sätt följer vi traditionen ...

BALANKAN FÅR MÅNGA beställningar från musiker som lever och arbetar i Europa. En balafon av enkel modell, en sådan som Balankan-musikerna själva använder då de spelar, kostar runt 150 euros. De balafoner som är större eller specialgjorda kostar förstås mer. Jag undrar ifall det kommer in tillräckligt med beställningar så att de kan klara sig på tillverkningen.

– Det är vårt levebröd. Samtidigt är det förstås dyrt med råvarorna - med träet, med

kohud, gummit etc. Men vi marknadsför oss själva. Varje år arbetar vi för att sprida kunskapen om balafon och traditionella instrument, bland annat genom en kulturfestival.

Festivalen arrangeras precis utanför Balankan, direkt på gatan. Det ordnas gratiskurser och workshops i att spela balafon men också i traditionell och lokal dans.

– Det är som en stor kulturmarknad här utanför ... Vi som arbetar här i ateljén är alla musiker och vi spelar själva under festivalen. Verkstaden hålls öppen för guidade visningar. Det är endast lokala musiker från Bobo som uppträder, framförallt kommer de härifrån Bolomakoté. Vi vill också ge en skjuts till dem för att förbereda sig för sce-

"FESTIVALEN ARRANGERAS PRECIS UTANFÖR BALANKAN, DIREKT PÅ GATAN. DET ORDNAS GRATISKURSER OCH WORKSHOPS I ATT SPELA BALAFON MEN OCKSÅ I TRADITIONELL OCH LOKAL DANS."

Bertin Lamien och Abdoulaye Dembele visar hur träbitarna läggs på tork. Det ligger en mängd olika uthuggna träbitar i olika högar. Stavarna läggs i högar, beroende på torktid.

nera utomlands.

Festivalen drar besökare från andra delar av Burkina och även turister från bland annat Schweiz och Frankrike.

– Vi hoppas förstås att det kommer besökare från Sverige också!

ÄR DET RISK ATT BALAFONEN börjar förlora sin plats, undrar jag? Balankan är en av de mest omtalade balafon-tillverkarna i Burkina och det känns som rätt ställe att fråga.

– De som kan spela balafon har minskat i antal. Men trots det är balafon det instru-

ment som säljs mest i Burkina. Vi har stora musiker som använder balafon, Farafina till exempel, som är från Bolomakoté säger Bertin Lamien och tillägger med engagerad röst:

– Vi unga i Bolomakoté vill bevara den kulturella auktoritet som balafonen och andra instrument har i Burkina. I Europa finns musikundervisning i skolan. Vi har aldrig haft det på grund av bristande resurser. Men vi kämpar för att få in musik som ett skolämne och traditionella instrument såsom balafon i den reguljära undervisningen, för att bevara det kulturella arvet.

"Det finns en sägen, en mandésägen som berättats i flera sekler i Västafrika, om hur det gudomliga och mystiska instrumentet balafon började spelas av människor. En man, en griot, upptäckte en dag ett förunderligt ljud ute i skogen och närmade sig långsamt den sällsynta musiken. Till sin förvåning såg han att det var ett andeväsen som spelade. Grioten förälskade sig i musiken och kom tillbaka varje dag för att i hemlighet lyssna på de klangfulla tonerna. Ljudet var mirakulöst, ansåg han. En dag då han återkom fann han instrumentet liggande på samma plats, men

anden var inte där. Grioten försökte då lära sig spela instrumentet på ett liknande sätt som det han hört. Då anden återkom, upptäckte denne att instrumentet spelades av en människa! Det lät fantastiskt och anden blev så tagen av musiken att den bestämde sig för att skänka balafonen till grioten. På så sätt kom instrumentet i människornas ägo. Det gick således i arv från griot till griot och var reserverat enbart för grioterna. Historien går långt tillbaka ända till Soundjata, grundaren av det stora imperiet i det som nu är Mali".

Berättat av Bertin Lamien

FESTIVALEN FARAFINA

Varje år arrangerar ateljén Balankan med Bertin Lamien i spetsen, en festival i Bolomakoté för att uppmärksamma den traditionella musiken och kulturen för både burkinska och internationella besökare.

- Festivalen Farafina – Balafonens natt – är en festival som vill lyfta fram burkinsk kultur, och särskilt balafonen som har en stark roll i det burkinska samhället genom att förena och gripa tag i människor under olika stora tillfällen i livet: bröllop, dop, födelsedagar och begravningar, berättar Bertin Lamien.

De olika aktiviteterna under festivalen är interaktiva mellan arrangörer, instrumentmakare, musiker och besökare. Det finns möjligheter att prova på att spela och att vara med i tillverkningen av instrument som balafon och djembe. Besökare kan vara med i dansworkshops och i ateljéer för att lära sig hur bronsskulpturer tillverkas. Workshops som leder till vidare utbildning i instrumenten är öppna för de som är minst 15 år och det ges möjlighet till konsultation för professionella musiker.

KOUYATÉS IDENTITETS- DRAMA HAR EN PUBLIK BORTOM SVERIGES GRÄNSER

Filmen *Medan vi lever* fick ett antal utmärkelser under 2017 och fortsätter att visas och inspirera. Men vad är det som fångar med filmen? Malva Sinclair har samtalat med regissören Dani Kouyaté och den medverkande koramusikern Suntou Susso.

En av Burkina Fasos främsta filmskapare bor i Sverige sedan tio år. Dani Kouyaté har en lång filmkarriär bakom sig och hans senaste film, den svensk-gambiska dramakomedin *Medan vi lever*, har blivit uppmärksammas både på hemmaplan och internationellt. Det var på många sätt en ny erfarenhet för Dani att regissera en film som till största del utspelar sig i Sverige och på svenska. Hans tidigare filmer har av naturliga skäl haft ett franskt tal och spelats in i Frankrike och Burkina Faso, de två länder som Dani bott och varit verksam i större delen av sitt liv.

MEDAN VI LEVER är den första svenska långfilm vars huvudrollsinnehavare tillhör den afrikanska diasporan. Det skulle kunna ses som en historisk milstolpe i svensk filmproduktion, men det är inget som Dani har lagt något fokus vid. I en mejlintervju berättar han varför.

- Även om majoriteten av skådespelarna är av afrikansk härkomst så har jag inte riktat mig till en specifik målgrupp. Filmens huvudsakliga konflikt är inte bara afrosvensk, funderingar kring identitet är något universellt. Det finns människor över hela världen som befinner sig bortom olika typer av gränser, och det är därför filmen har tagits emot på liknande sätt i alla länder som den visats i. När en berättelse är mänsklig berör den alla, säger Dani och fortsätter:
- Mitt mål som filmskapare är att berätta en historia som får publiken att reflektera. Jag försöker varken hitta lösningar eller mora-

lisera. Jag vill bidra till att skapa en miljö som uppmuntrar till diskussion. Om filmen lyckas med det, då har jag uppnått mitt mål.

EFTER SVERIGEPREMIÄREN i oktober 2016 har *Medan vi lever* visats på filmfestivaler runt om i världen, från Vues d'Afrique i Kanada till FESPACO (Panafrikan Film and Television Festival of Ouagadougou) i Burkina Faso, som är den största och äldsta filmfestivalen i Afrika. Den har arrangerats i Ouagadougou vartannat år sedan starten 1969 och bidragit till att Burkina Faso har en given roll i afrikansk filmproduktion. På prisutdelningen 2017 tilldelades *Medan vi lever* FESPACO's inofficiella kritikerpris, ett erkännande från några av de främsta filmkritikerna i Danis hemland. Några månader senare tog Dani även hem priset för Bästa film gjord av en afrikan som lever utomlands, på den prestigefyllda galan AMAA (Africa Movie Academy Awards) i Lagos, Nigeria. På samma gala blev filmen nominerad i ytterligare sex kategorier, bland annat för Bästa soundtrack.

PERSONERNA BAKOM KORAMUSIKEN heter Maher Cissoko och Suntou Susso, och med sin kora syns Suntou även på filmduken. Där är han Ismael, musikern som huvudkaraktären Kandias (Josette Bushell-Mingo) brorsdotter förälskar sig i. Pappan har svårt att acceptera sin dotters val av pojkvän på grund av hans yrke som musiker. Det är något som Suntou kan relatera till när jag i en chattkonversation på Facebook frågar om det finns några likheter mellan honom

och hans rollkaraktär Ismael.

- Att vara musiker värderas inte särskilt högt i Gambia. Många föräldrar vill att deras dotter gifter sig med någon som har ett bra, välbetalt jobb, inte med en musiker som knappt har råd att köpa sig en cigarett. Som musiker är du inte ens välkommen till deras hem. Det är sorgligt eftersom det handlar om girighet, men som tur är har den mentaliteten minskat på senare år. Idag får de flesta gifta sig med vem de vill.
- Suntou växte upp i Gambia men bor i England sedan några år tillbaka. Sin musikaliska utbildning har han tillägnat sig i båda länderna, men när det kommer till nationell tillhörighet finns det bara ett land som gäller.
- Det är i Gambia jag hör hemma. Det var där jag öppnade mina ögon och det är dit jag en dag vill återvända. Att flytta till ett annat land förändrar ingenting. Vissa överger sitt hemland och sin kultur när de flyttar, men jag kommer aldrig att se mig som engelsman eller något annat än gambier, det kommer inte att hända.

RÄTTEN ATT FÅ BESTÄMMA sin egen identitet kan tyckas självklar, men ofta placeras vi in i fack vi själva inte valt att hamna i. Suntou berättar att gambier som bott utomlands några år ofta blir bemötta annorlunda när de är på besök.

- När jag är i Gambia frågar folk när jag ska åka tillbaka hem, till England. Då säger jag att det är Gambia som är mitt hem, att jag ska vara hemma ett tag. Ibland frågar de samma sak igen några veckor senare och det gör mig galen! Jag flyttade till England för att förbättra min livssituation, men det är allt. Det är inte mitt hem.

I *Medan vi lever* reser Kandia tillbaka till sitt födelseland efter 30 år i Sverige. En längtan till Gambia finns även hos Suntou och svaret på vad det är han saknar med sitt land låter inte vänta på sig.

- Jag saknar solen, maten, människors leende ansikten. Jag saknar mentaliteten, kulturen och stämningen.

För Suntou är det solklart, det finns ingen tvekan om var hemma är. Hos många andra finns det en klivenhet, och det vi kallar hemma kan förändras över tid. Det händer Kandia, och hennes drastiska beslut att bryta upp från sin tillvaro för att hitta (tillbaka) hem visar att vi inte förlorar något på att testa - tvärtom.

Malva Sinclair

NORMBRYTANDE OCH (H)ÄRLIGT OM KVINNORNAS OUAGADOUGOU

Dokumentären *Ouaga Girls* av regissören Theresa Traore Dahlberg gick upp på ett flertal svenska och internationella biografer förra året. Malva Sinclair såg den på IFEMA, International Female Film Festival Malmö, och blev inte besviken.

Vi känner alla till risken med höga förväntningar och besvikelsen dessa kan ge upphov till, inte minst när det kommer till omtalade eller efterlängtnade filmer. Det är bättre att förvänta sig mindre och bli positivt överraskad, sägs det. Det påminde jag mig om mer än en gång inför det annalkande biobesöket men hade ändå svårt att stilla min upphetsning över att förhoppningen om en banbrytande och samtidigt visuellt vacker film kanske skulle komma att förverkligas. För ärligt talat, en snygg dokumentär om en bilmekanikerskola för kvinnor i Ouagadougou, kan det bli mycket bättre än så?

REDAN I ÖPPNINGSSCENEN blev jag tillfredsställd. Till tonerna av ett bluesigt soundtrack kör mopeder och cyklar i riktning mot kameran i ett morgondisigt Ouagadougou. Hettan ligger som ett tungt täcke över staden och den annars så intensiva miljön upplevs som harmonisk tack vare de mjuka bilderna i slow motion. Regissören Theresa Traore Dahlberg sålde in idén till sin långfilmsdebut genom att betona att det skulle hända så lite som möjligt, en vision som gett slutresultatet sitt karakteristiska lugn. *Ouaga Girls* är en stillsam vardagsskildring med stillbilder utan dialog och musik utan sång, detta trots den politiska oro som präglade landet under tiden för inspelningarna.

ATT DET INTE BLEV någon film om revolutionen och Compaorés avgång efter 27 år vid makten var ett medvetet och självklart beslut. I en intervju i Fria Tidningen berättar Traore Dahlberg att hon inte ville vinkla

innehållet genom att tvinga på kvinnorna ett politiskt engagemang när de i själva verket var mer upptagna av funderingar kring sina egna livssituationer – som en oftast är. *Ouaga Girls* är en påminnelse om vikten att förmedla berättelser från vardagen,

inte minst i tider av turbulens. För den finns ju alltid där, vardagen, som den mest envisa av kämpar, nästan helt oberoende av hur tuffa omständigheterna än råkar vara. Om den politiska situationen förpassas till kulisserna i form av okommenterade TV- och radiosända debatter så får erfarenheterna av att vara kvinna i Burkina Faso desto mer plats i strålkastarljuset. I dokumentärens centrum står ett gäng blivande bilmekaniker, en skara praktiskt lagda unga kvinnor. Stämningen dem emellan är lekfull, ibland retlig. Utbildningens teoretiska lektioner däremot är sömniga och så fort läraren vänder ryggen till förvandlas klassrummet till en catwalk.

UTÖVER ATT MEKA MED BILAR och att hålla minnet av Afrikas Che Guevara, Thomas Sankara, vid liv så har undervisningen också en moraliserande dimension. I en scen pratar lärarinnan om det ansvar som kommer med att vara kvinna; hur hon ska förhålla sig till alkohol och sex, vikten av att klä sig propert och att aldrig tappa förståndet. En predikan av det traditionella slaget som istället för instämmande nickningar möts av skratt och himlande ögon. En ny generation har vuxit upp och med den nya sätt att tänka på. Det lättsamma och roliga i *Ouaga Girls* varvas med enskilda samtal med skolans psykolog. Någon funderar på att göra abort, en annan har ingen kontakt med sin mor. Drömmar om framtiden ställs mot andras förväntningar på anpassning till ett liv som inte är självvalt. Dessa personliga funderingar gör det lättare att relatera till livet i Ouagadougou.

DET PRATAS IBLAND OM behovet av trygga rum i samhället, platser där grupper som ofta diskrimineras eller förminsas i det offentliga kan träffas utan att behöva försvara eller förklara sig. Kanske skulle *Ouaga Girls* kunna beskrivas som ett tryggt rum i filmens värld, som i likhet med vårt samhälle i många avseenden domineras av det vita och manliga perspektivet. Männerna i *Ouaga Girls* har en och annan biroll men inget inflytande över filmens narrativ. Någon kommenterar att fysiskt krävande yrken inte lämpar sig för kvinnor, men trångsyntheten tillåts aldrig ta över. *Ouaga Girls* är en av få svenskproducerade filmer som klarar både Bechdel- och Chavez Perez-testet. Kombinationen av de två innebär att minst två icke-vita kvinnor pratar med varandra om något annat än män och brott. Det finns skrämmande få berättelser om länder bortom västvärlden som får oss att relatera istället för att exotifiera. Nyanserade skildringar likt denna skapar långsiktig förändring, och den afrikanska vardagslunken i *Ouaga Girls* är därför ett välkommet inslag i svensk filmproduktion.

I SAMBAND MED att jag såg filmen undrade en kollega vad det är som intresserar mig med Afrika. Det pratar jag gärna om, om det inte vore för att dessa samtal allt för ofta förvandlas till ett slags förhör där jag genom att lyfta det positiva med mina erfarenheter av Afrika uppfattas som romantiserande och naiv. Theresa Traore Dahlberg, och alla de kvinnor som tack vare dokumentären har fått en internationell röst, har en större legitimitet att förändra detta. *Ouaga Girls* är en fantastiskt ärlig och härlig film, lika genomtänkt som spontan, om de unga kvinnornas Burkina Faso.

Premiären av *Ouaga Girls* ägde rum på Göteborgs filmfestival i januari 2017, där den nominerades till bästa nordiska dokumentär. Den har även visats på FESPACO (Panafrikan Film and Television Festival of Ouagadougou) samt på burkinsk TV som underlag för att diskutera kvinnors rättigheter.

MALVA SINCLAIR

Malva studerar litteratur från den afrikanska kontinenten och har nyligen flyttat hem från ett år i Accra, Ghana.

DET TALADE ORDET

PRÄGLAR LITTERATURSCENEN I BURKINA

Sid-Lamine Salouka, litteraturkritiker, författare och lärare i Bobo-Dioulassou.

I Sverige vet vi inte mycket om burkinska författarskap eller om litteraturscenens roll och framfart. Kulturkritikern och författaren Sid-Lamine Salouka guidar oss genom litteraturscenen idag, bland annat till Burkinas första kvinnliga dramatiker och ett par unga "slammare".

Sid-Lamine Salouka är litteraturkritiker, författare och lärare i fransk litteratur på en av Bobo-Dioulassos gymnasieskolor. Han och jag träffas på Franska Institutets café Chez Tantie, i centrala Bobo-Dioulassou. Lördagen dessförinnan var jag och journalistkollegan Mariame Soma. här för att delta i den bokklubb som hålls en gång i månaden. Vi diskuterade allehanda böcker, en grupp på åtta med framför allt studenter och även en fransk pensionerad dam.

Sid-Lamine Salouka dricker kaffe och jag en kall öl och vi diskuterar kulturlivet i staden och i Burkina Faso i stort. Att Franska Institutet är en av de största kulturarrangörerna i staden är han starkt kritisk mot.

– Varför värderar inte vår regering vår egen kultur högre? Varför måste vi få vårt kulturliv från fransmännen? Det är inte normalt, säger han bestämt och fortsätter:

– Det finns förstås mindre kulturarrangörer både i Ouagadougou och i Bobo-Dioulassou, men de har mer fokus på film, musik, sagor

och teater än litteratur.

Själv skriver han främst noveller, sagor och teaterpjäser. Hans senaste novellsamling heter *Nouvelles du Kuntaara* ("Nyheter från Staten utan vett") och kom 2014. Sid-Lamine Salouka skriver också film- och litteraturkritik i tidskriften *Info Sciences Cultures* och på webbsidorna *Africultures* och *Africine*. Han är med i en kritikerjury för FESPACO – den största filmfestivalen i Afrika som hålls i Ouagadougou vartannat år.

– Jag skriver utifrån min passion. Det ger

Vy över Bobo-Dioulasso från Radio Omegas kontor.

inte mycket pengar att skriva litteraturkritik, säger Salouka och skrattar.

Så tittar han återigen allvarligt på mig och säger:

– Det går inte att tala om litteraturen utan att tala om kolonialismen. Under den tiden fanns nästan inga skönlitterära författare alls. De som skrev gjorde det främst utifrån ett etnologiskt och samhällsvetenskapligt perspektiv. Men en författare som gjorde sig känd under kolonialtiden var Dim Delob-som. Hans bok *Les secrets des sorciers noirs* ("De svarta häxornas hemligheter") kom 1934. 1940 blev han mördad, med största sannolikhet av fransmännen. Han vägrade att inordna sig i det koloniala systemet och en sådan person kunde inte få leva länge.

Salouka rör ner lite mer socker i sitt kaffe. Hans grå kostym är kortärmad, vilket verkar behagligt i värmen. Han ser ut över caféet som om han är försjunken i tankar och tar en snabb klunk innan han fortsätter:

– Den burkinska litteraturen har inte kommit fram ännu, så som litteraturen från Senegal, Kamerun eller Elfenbenskusten. Vi håller fortfarande på att utvecklas, men trots det har vi förstås goda författare. Den första burkinska romanen, *Le crépuscule des*

"DEN BURKINSKA LITTERATUREN HAR INTE KOMMIT FRAM ÄNNU, SÅ SOM LITTERATUREN FRÅN SENEGAL, KAMERUN ELLER ELFENBENSKUSTEN. VI HÅLLER FORTFARANDE PÅ ATT UTVECKLAS, MEN TROTS DET HAR VI FÖRSTÅS GODA FÖRFATTARE"

temps anciens ("Gamla tiders dunkelhet"), kom 1962 och handlar om en etnisk grupp i Burkina Faso som heter les boobas. Boken skrevs av Nazi Boni, en riktig självständighetskämpe och panafrikanist, och det är en berättelse om motståndet mot kolonialismen i Afrika. Därefter har vi många stora författare som tagit vid. En av de mest välkända är förstås Frédéric Titinga Pacéré som främst skriver poesi, både på franska och på moré.

Salouka talar fort men tydligt. Han artikulerar varje ord med eftertryck medan han noga ser till att jag har pennan redo så att jag får rätt på boktitlarna.

Under min vistelse försöker jag förgäves nå den legendariske Frederic Titinga Pacéré, men lyckas inte. I Burkina Faso är han känd som en stor kulturpersonlighet men också som advokat för mänskliga rättigheter. Han föddes år 1943 och är idag utnämnd till traditionell "chief", hövding, i sin hemby, men

arbetar fortfarande som jurist. Han har över tjugo publicerade titlar bakom sig. Många är poesiböcker, men han har också ägnat sig mycket åt mossisamhällets historia (vilket även föregångaren Dim Delobsom gjorde). Flera av Titinga Pacérés böcker handlar om grioternas poesi och om trummornas poesi. Han har grundat ett museum strax norr om huvudstaden Ouagadougou, i sin hemby Manega, La musée de la bendrologie de Manega; ett folklivsmuseum som särskilt lyfter fram trummor och masker och deras användning i mossisamhället. 1982 tilldelades han det största priset för fransktalande afrikanska författare, Le Grand Prix Littéraire d'Afrique Noir, för sina verk *La poésie des griots* och *Poèmes pour l'Angola*.

Sid-Lamine Salouka beställer in en läsk och jag tar en öl till innan vi fortsätter samtala:

– Många författare har inte blivit kända för

Poeten Jacques Guégané på kontoret för sitt förlag Découverts de Burkina.

en större publik utanför Burkina. Men en av de största burkinska poeterna är Jacques Guégané som publicerats sedan decennier tillbaka, säger han.

GUEGANÉ ÄR EN av de författare som skapade sig en plats under revolutionen. När Thomas Sankara kom till makten på 1980-talet präglades burkinierna starkt av hans anda. Sankara instiftade La Semaine Nationale de la Culture, en viktig kulturhändelse som numera hålls vartannat år enbart i Bobo-Dioulasso – år 2018 är ett sådant! Här lanseras olika författare i Burkina Faso, både de som skriver på franska och de som skriver på inhemska språk. Sankara främjade de afrikanska språken genom alfabetiseringskampanjer för att göra litteraturen mer tillgänglig för allmänheten.

– Sankara ville förändra allt. Han ville byta ut de människor som hade mycket makt i landet. Han främjade den litteratur som främjade revolutionen och det gjordes också en hel del teater under den här tiden – författare inspirerades av brasiliansk forumteater och skapade ett slags debatt-teater som talade direkt till folket.

Flera kvinnliga författare klev fram under 80-talet – en av dem är Bernadette Dao som var kulturminister i Sankaras regering. Hon är poet, novellist och barnboksförfattare och skriver fortfarande.

– Men idag har det förändrats. Färre och färre skriver skönlitterärt på lokala språk. Men kulturveckan har bidragit till att många författare blivit kända för en större allmänhet – Sophie Kam är en av dessa liksom Denis Bazie, och båda skriver poesi, dramatik, noveller och romaner, säger Salouka engagerat medan han ivrigt gestikulerar.

Två gånger har han själv varit pristagare

Sophie Heidi Kam, författare och dramatiker.

under La Semaine Nationale de la Culture.

När det gäller produktion, lansering och försäljning av böcker anser Sid-Lamine Salouka att det inte fungerar särskilt bra i Burkina Faso generellt. Det finns en stor litterär produktion i Burkina Faso, men det mesta blir aldrig publicerat. En hel del små förlag finns, men de har inte möjlighet att täcka kostnaderna för produktionen. Om en bok antas måste författaren själv hitta finansiering för att ge ut den och själv förhandla med bok- och pappershandlar.

– Men den största bokhandeln i Bobo-Dioulasso säljer tyvärr inte mycket burkinsk litteratur ... Just nu är dramatiken en genre som är på väg att återigen få en stark roll i kulturlivet här. Likaså börjar poesis bli allt mer framträdande, i takt med att slam-tävlingar arrangeras. Det är det talade ordet och scenspråket som är i fokus. Smockey och Basi Soul heter de rappare som var ledande inom Balai Citoyen – den folkliga organisation som satte igång revolutionen i Burkina Faso 2014. De har gett liv åt vår litteratur och poesi! De har gjort den folklig.

– Jag märker ett stort intresse hos mina gymnasieelever för skrivande och för litteratur. Det finns en längtan efter att uttrycka sig. Många unga burkinier tar tillbaka ordet – de

reser mycket, de berättar om sin bakgrund, sina byar och hur de växt upp. Genom internet och sociala medier kan berättelserna lätt spridas.

Idag skriver samtida författare om nya erfarenheter – till exempel om att återintegrera sig i det burkinska samhället efter att ha levt i exil och om situationen i diasporan.

SID-LAMINE SALOUKA talar sig varm för de ungas intresse och engagemang och introducerar mig för en av sina studenter, Esther Reine Barro Béréka, som också befinner sig på kaféet. I november 2016 vann hon den nationella tävlingen i poetry slam, som hölls i Ouagadougou för alla första gången. Hon har själv varit med och arrangerat poetry slam för olika gymnasieskolor i landet, genom Bobo-Dioulassos regionala del av ungdomsorganisationen Mouvement Jeunesse et Culture du Faso.

– Jag slammar kring olika teman. Det kan till exempel handla om äktenskap. För det mesta skriver jag på franska, men just nu håller jag på att skriva en text på dioula tillsammans med en kompis som tillhör folkgruppen peul. Jag skriver mycket. När jag står på scen och förmedlar ett budskap till människor som lyssnar, upplever jag att

jag frigör mig själv. Något som jag kommit att tycka väldigt mycket om, berättar hon och tittar mig rakt in i ögonen. (Esther Barro bidrar med en text här nedan.)

Några dagar senare då jag är tillbaka i Ouagadougou, träffar jag Sophie Heidi Kam, en av de författare som Sid-Lamine Salouka talat sig varm för. Vi sitter på ett café. Hon på sin knallgula stol med sin knallrosa polotröja och berättar om sitt skrivande. Hon är den första kvinnan i Burkina Faso som fått sina teaterpjäser utgivna och uppförda, till stor del i radio. Hon skriver också noveller, ungdomsromaner och kan idag, ovanligt nog, leva på sitt skrivande. Men allt började med poesi.

– Jag hade aldrig föreställt mig att bli författare. Jag läste först till tandläkare, men ändrade mig under tiden och började med data och kommunikation. Det var först under det andra året på universitetet som mitt liv förändrades, tack vare en lärare i fransk litteratur. Han undervisade med en sådan passion! Vi läste stora klassiska författare som Baudelaire, Verlaine, Hugo och Zola. Jag upptäckte ett helt nytt universum och levde mig in i alla berättelser. Varför hade jag inte intresserat mig för litteraturen tidigare? Jag hade aldrig varit så bra på franska. Men där och då började jag skriva dagbok och poesi och upptäckte vilket universum jag bar inom mig.

Stundtals lägger hon handen på min arm medan hon pratar. Rösterna är djupa och skratret lurar i ögonen. Det är svårt att slita blicken från henne när hon berättar. Hon började skriva poesi på franska, hennes mamma fick ”rätta” hennes språk. Det är först efter många år som hon nu på allvar återupptäcker sitt modersmål dioula:

– Det finns ett starkt bildspråk i dioulan. Jag utforskar nu alla rikedomar och den symbolik som finns i mitt modersmål. Det berikar mitt språk även på franska.

SOPHIE HEIDI KAM har gett ut ett tjugotal böcker – bland dem ett antal poesiböcker, exempelvis *Pour un asile* (”Allt för att få asyl”) från 2009. Hon har också medverkat i en stor poesiantologi med kvinnliga poeter från olika fransktalande länder i världen, *Pas d’ici, pas d’Ailleurs* (”Inte här, inte någonstans”) publicerad 2012 i Frankrike och Kanada. Allt detta, tillsammans med flera teaterpjäser, noveller och ungdomsromaner, får mig att uppfatta henne som väldigt produktiv. Hon nickar men säger med hög röst:

– Jag har inget val! När jag började skriva höll jag på att studera och tog en master i modern litteratur. Under tiden som jag publicerade dikter började jag skriva annat och fick uppdrag. Jag försökte skaffa mig praktiska erfarenheter och har till exempel undervisat på universitetet i Niamey i Niger,

om att framträda på scen och orala berättartraditioner. Jag har också fått uppdrag av olika organisationer som använder sig av teater i sitt utvecklingsarbete, såsom Oxfam.

Och uppdragen har fortsatt, även om de inte kommer med regelbundenhet. Idag är Sophie Heidi Kam dessutom engagerad i att samla muntliga sagor från sin mammas hemby Bare, utanför Bobo-Dioulasso.

– Det är så viktigt att samla in de här berättelserna och myterna. Min mormor var en stor sagoberättare och även min mamma. Men sedan min mormor dog, märker jag hur vi har börjat glömma. Vi försöker hela tiden återerövra oss berättelserna. Numera reser jag ofta till byn och spelar in när de gamla berättar på dioula och transkriberar till franska. Jag söker pengar till en bok för de här sagorna, för att kunna sprida dem till andra.

Sophie Heidi Kams stora drivkraft och passion för sitt arbete smittar av sig och vi sitter kvar långt efter att fotbollsmatchen tagit slut och pratar om poesi, om skrivandets villkor, och vi beställer grillad kyckling och mer öl.

KAROLINA JEPPESSON
Frilansjournalist och redaktör
för BurkinaKontakt

BURKINA FASO TOG HEM PRISET I POESI

Översättning
Karolina Jeppson

Esther Barro Berekha studerar på Universitetet i Bobo-Dioulasso. Utöver detta är hon engagerad på flera olika håll, bland annat arrangerar hon poetry slams och vann en kategori i den nationella poetry-slam-tävlingen år 2016. Här berättar hon om våren 2018 och den senaste stora poesi-händelsen.

”Mitt namn är Esther Barro Berekha, och jag är vice ordförande i den internationella ungdomskammaren som tillhör universitetet i Bobo-Dioulasso (Jeune Chambre Internationale – JCI), under mandatperioden år 2018. Den internationella ungdomskammaren är en global organisation, med det grundläggande syftet att utbilda och utforska. Den 31 mars till den 6 april hölls en stor internationell sammankomst mellan ungdomskammarna knutna till olika universitet i Västafrika. Detta stormöte hölls i Ni-

amey och medverkande länder var Burkina Faso, Mali, Elfenbenskusten, Senegal, Benin, Togo, Guinea Conakry och värdlandet Niger. Ett sådant möte hålls varje år, och detta utgjorde det trettonde i ordningen.

Under mötet görs olika föreläsningar och workshops tillsammans med alla deltagare. Det är ett stort utbyte mellan oss unga och jag lärde mig mycket nytt. Dessutom tävlar vi i olika kategorier, såsom retorik och att hålla tal, poesi, fotboll och matlagning. Varje land har sitt team i varje kategori och vi gör vad vi kan för att ta hem priset och försvara vår flagga... Självtävlar jag i poesi. Årets tema för poesitävlingen var: ”De ungas roll för Afrikas utveckling”. Varje land inspirerades av temat till att skapa och framföra poesi. Av de tävlande från alla åtta länder, vann jag, och därmed tog Burkina Faso hem priset i poesi.”

En av Bobo-Dioulassous poeter, Abdoul Aziz Soulama med artistnamnet AX.100'Grav, berättar här om poesin i den mest aktuella och folkliga formen i Burkina idag – poetry slam.

Slam är en muntlig konstart och idén föddes av den amerikanske poeten Marc Smith 1986. Målet var att göra poesin mindre elitistisk och mindre tung och trist... Genom slam utvecklas konsten att styra orden och göra dem lyssnarvänliga genom att framföra poetiska texter muntligt på ett konstnärligt sätt. Det pratas ofta om den "urbana poesin."

Disciplinen lutar sig förstås också tillbaks på den enskilde poetens talang och dennes förmåga att framföra texten och ibland kan det luta åt sago-hållet eller ha mycket inslag av humor. En "slam-kväll" är alltså en tillställning för det fria ordet; dvs alla som önskar att framföra en text kan få göra det under parollen "öppen scen".

Teman som tas upp är till exempel vardagslivet i stan, kärlek, fred, samlevnad, mänskliga värden. Slammaren behöver tillgängliggöra starka känslor för sin publik, för att nå fram med sin text och för att kunna medvetandegöra och få till positiva känslor av förändring.

Slammet är en konstnärlig rörelse som präglas av värderingar som ett öppet sinne, att dela med sig, yttrandefrihet och att över-skrida sociala murar.

OM POETRY SLAM AV EN "SLAMMARE"

"LE SLAM" I BURKINA FASO

Slammen i Burkina är ganska musikaliskt inriktad och har varit igång som rörelse i ett tiotal år. Det är inte alltför känt för gemene man och kvinna, utan utövas mest av unga i Ouaga och Bobo. De senaste åren har slammen expanderat rejält.

2013 organiserades den första nationella slam-tävlingen och kallades "SLAM FÖR FOSTERLANDET", och visades i direktsändning på den nationella tv-kanalen i Burkina: RTB. Det är ganska ofta unga utbildade människor eller studenter som gillar slam-stilen. Men det är också konsten att framföra texter muntligt som är viktig:

På alla möjliga ceremonier som bröllop, dop, öppningsceremonier, release-fester, officiella ceremonier, galamiddagar etc. – hyrs slammare in för att underhålla och framföra sina budskap/texter. Det finns också på andra ställen i landet slamkvällar som arrangerats av de som kommit i kontakt med det tidigare. Dessa liknar sådana kvällar som hålls i Ouaga och Bobo – där är alla generationer mixade, ofta hålls kvällarna på kulturcentrum eller caféer.

Slamtävlingar föds ofta i något slags skol- eller universitetsmiljö och inbjuder alla unga som intresserar sig för poesi att delta. Många nya artister föds här och många av dem framträder under den nationella kulturveckan som hålls vartannat år i Bobo (SNC, La Semaine Nationale de la Culture.)

Både CD-singlar och Maxi-singlar och även hela album har spelats in lite överallt i olika studios i Burkina de senaste åren. Slammare blandar ofta tradition med modernitet och de burkinska slammarna framför sina dikter på franska eller på lokala/nationella språk. Ofta ackompanjeras de av traditionella instrument som flöjt, kora, n'goni, tamani, djembe, kalebass, balafon eller mer moderna instrument som piano, gitarr och trumset. Slammarna har ofta ett slags refräng som de återvänder till som sjungs och ibland görs slam med ljud och rytmer som dub, afro beat eller trap.

Det finns ett överflöd av stora talanger inom slamområdet i Burkina och många har redan skrivit in sig i den burkinska musikhistorien och släppt skivor och börjat framträda på flera nationella scener liksom utomlands.

AX.100'Grav.

Översättning: Karolina Jeppson

HALLÅ DÄR...

MARIA ARNQVIST, MUSIKER I SIRI KARLSSON!

Folkmusikgruppen Siri Karlsson har fått bidrag från Kulturrådet för att genomföra ett utbyte och bjuda in en av Burkinas främsta artister – Solo Dja Kabako med slagverkare och basist. I november är de förband i Malmö till Fatoumata Diawara.

Vi fick läsa om Siri Karlsson i BK 2016 då ni spelade på Jazz à Ouaga. Sedan dess har mycket hänt. Vadå?

- Ja, det stämmer, full fart! Samma år fick vi Stockholm stads kulturstipendium, våren 2017 släppte vi ett nytt album, Shake Shake Love, som fick ett jättefint mottagande. Både mer avantgardistiskt, poppig och "rootsigt" på samma gång. Vi jammade i P3, var med i P2 Klingan och spelade live i P1/Nordegren & Epstein i samband med släppet. Det är inte så vanligt att locka alla dessa tre... Och i år rullar det på än mer! I januari stängde vi in oss i repen för att komponera ett verk, Horror Vacui, som uruppfördes på P2 Art's Birthday Party på Södra teatern i Stockholm. Vi kommer släppa det på eget album senare i år. Och, vi kommer turnera med vårt Burkina-Sverige-projekt Ouaga Sessions!

Ni har nu fått medel för att spela tillsammans med burkinska musiker. Berätta om utbytet - vilka samarbetar ni med? Vad ska ni göra?

- Ja, vi är så glada över detta!! Vi kallar samarbetet Ouaga Sessions. Vi bjuder hit och turnerar med Solo Dja Kabako, en av Burkinas främsta artister, hans slagverkare Seydou Konaté och basisten Sylvain Dando Paré som turnerar världen över med olika band. Ni ser oss bland annat på Moriskan i Malmö den 3 november där vi delar kväll med Fatoumata Diawara från Mali! Vi släpper de tre låtar vi spelade in tillsammans i Ouagadougou 2016, så går vi in i studion på nytt här i Stockholm. Vi tackar Kulturrådet som gör detta möjligt!

Vad är dina tankar om kulturlivet just nu i Burkina, har det skett förändringar sedan sist ni var där?

- Jag märkte 2016 att kulturlivet hade fått sig en knäck i och med de politiska oroligheterna. Kulturlivet är så beroende av att folk kan röra sig i stan, vågar gå ut och uppleva

"DET KÄNNS EXTRA ROLIGT ATT VÄLKOMNA VÅRA BURKINSKA VÄNNER TILL SVERIGE, DÄR VI KAN RÖRA OSS RELATIVT FRITT OCH ATT DET FINNS KULTURPENGAR ATT SÖKA BLAND VÅRA SVENSKA INSTITUTIONER."

kultur. Senaste attentatet har nog inte gjort det lättare. Det känns extra roligt att välkomna våra burkinska vänner till Sverige, där vi kan röra oss relativt fritt och att det finns kulturpengar att söka bland våra svenska institutioner. För burkinierna är det nästintill omöjligt att agera på eget initiativ, som fri musikgrupp eller kulturaktör. Ländernas budget för kulturlivet är liten. Biståndets investeringar i kultursektorn är idag den minsta på 10 år enligt en ny rapport från Unesco, Re:Shaping Cultural Policies, 2005 Convention (2018). Fler länder verkar dock återigen prata om kultur som viktig faktor i hållbar utveckling, vi hoppas det visar sig i investeringar!

- Håll utkik på Ouaga Sessions i höst! Följ oss på Facebook för mer info! Vi hoppas också kunna hålla er á jour via Assambus.

KAROLINA JEPPESSON

Frilansjournalist och redaktör för BurkinaKontakt

BURKINA FASOS SAK ÄR VÅR

– TERRORATTACKERNAS OBESVARADE FRÅGOR

Under senaste åren har säkerhetsfrågan blivit allt mer brännande i Burkina Faso. Terrorattackerna mot restaurang Cappuccino i januari 2016 och mot restaurang Istanbul Aziz i augusti 2017 – både belägna på paradgatan Avenue Kwame Nkrumah – och nu senast mot franska ambassaden och generalstaben i Ouagadougou i början av mars 2018 väcker fortfarande frågor. I den här artikeln redogör Sten Hagberg för den senaste terrorattacken i Burkina Fasos huvudstad.

M Mindre uppmärksammade i medierna – särskilt de internationella – är de många attacker som sker i gränsprovinserna, i mindre kommuner, mot poliser och militärer, skollärare och lokalpolitiker. Provinsen Soum med Djibo som centralort i norra Burkina Faso är särskilt drabbad. Terrorattacker i huvudstaden och på landsbygden skapar förstås oro och rädsla. Terrorhot har ju dessvärre kommit att bli en del av allas våra liv. Men en sak står i alla fall helt klar. Säkerhetsfrågan har kommit att bli central i Sahel. Och det som händer i Sahel angår Europa och Sverige.

Det var den 2 mars 2018 vid tiotiden på förmiddagen som Ouagadougou än en gång utsattes för terrorattacker. I en första attack

kom beväpnade män i en bil och försökte ta sig in på franska ambassaden. De hindrades och skottlossning utbröt med specialstyrkor. De sprängde bilen de kom i en bit från ambassaden. Fyra angripare dödades.

NÅGRA MINUTER SENARE exploderade en bilbomb på generalstaben för Burkina Fasos väpnade styrkor, följt av intensiv skottlossning. Åtta burkinska militärer dödades och fyra angripare. Målet för attacken på generalstaben tycks ha varit ett möte mellan höga officerare inom G5 Sahel-styrkan, dvs. den anti-terroriststyrka bildad av fem länder i Sahel-regionen (Burkina Faso, Mali, Niger, Mauretanien och Tchad) som med FN-mandat, europeiskt stöd och fransk samordning ska skapa säkerhet i

regionen. Lyckligtvis ombokades mötet till annan ort för mötesrummet totalförstördes. De två attackerna ledde till 16 döda, varav åtta terrorister. Åttio skadades. Till skillnad från tidigare då målen antingen varit polis och militär i de norra provinserna eller restaurang- och utelivet i Ouagadougou hade dessa attacker starkt symbolladdade mål: den franska ambassaden och generalstaben.

Dagen efter tog GSIM ('Stödgruppen för islam och muslimerna') på sig ansvaret. Gruppen är en koalition under ledning av Iyad Ag Ghaly, en malisk tuareg som de senaste trettio åren spelat en nyckelroll i självständighetsuppror, väpnad kamp och jihadism. Iyad ledde länge sekulära rörelser i norra Mali, men under de senaste sex-sju åren har han och hans anhängare radikalise-

rats. GSIM deklarerade att attackerna syftade till att pressa tillbaka G5 Sahel och att straffa Frankrike för en militär operation i norra Mali i februari, då 20 terrorister dödades eller tillfångatogs. Slutligen deklarerade GSIM att Burkina Faso borde återgå till ex-presidentens återhållsamhet och neutralitet.

FÖR BURKINIERN rörde den sista punkten – att den i en folklig revolution störtade ex-president Blaise Compaorés s.k. ”neutralitet” skulle vara bättre än ett mer demokratiskt Burkina Faso – om i ett öppet sår. Dagarna innan attackerna hade rättegången mot den Compaoré-trogna militärkuppen som genomfördes av ex-presidentens säkerhetsstyrkor i september 2015 inletts. Kuppen misslyckades mycket tack vare det burkinska folkets fredliga motstånd och efter några dagar med stöd av armén.

Tisdagen den 27 februari i år stod kuppgeneralerna Gilbert Diendéré och Djibril Bassolé och 80 andra åtalade. Men det var inga stukade generaler som tog plats i militärdomstolen. Med självsäkra leenden och en armada av advokater blev första rättegångsdagen en antiklimax. Försvaret hävdade procedurfel när det gällde rättens sammansättning. Och Diendéré kallade flera generaler som vittnen, vilket i sin tur gjorde det besvärligt att besätta militärdomstolens befattningar.

DIENDÉRÉ OCH BASSOLÉ hade goda relationer med Iyad Ag Ghaly. Å ena sidan var Diendéré ansvarig för Compaorés underrättelsetjänst och ansågs vara ”den mest välinformerade personen” i landet. Bassolé å sin sida var utrikesminister i Compaorés sista regering och skötte i praktiken Compaorés fredsmäklade i Mali 2012-2014. På nätet finns flera bilder av dessa tre – Iyad, Bassolé och Diendéré – i glatt samspråk. Vid den tiden, dvs. innan oktober 2014, var Iyad en flitig gäst i Ouagadougou. Var detta en del av fredsmäklandet som Bassolé var inbegripen i? Eller var det del av Diendérés förmåga att få loss västerländska gisslan som gjorde att Iyad var välkommen? Fanns det andra motiv, som maffialiknande affärsverksamheter som gisslantagande, vapen- och cigarettsmuggling eller trafficking?

Den burkinska demokratin gör framsteg. Efter att Compaoré störtades har landet genomfört val till nationella, regionala och kommunala församlingar. President Roch Marc Chrisitan Kaborés regering har antagit

lagar, utarbetat handlingsplaner, uppvakttat biståndsgivare och initierat satsningar. Men folks förväntningar är också enorma och många besvikna burkinier protesterar allt mer högljutt och organiserat. Dessutom har säkerhetsproblemen ökat sedan 2015. Attacker i norr och öster parade med attentat i huvudstaden skrämmar investerare och turister. Och de skrämmar burkinierna själva. Är syftet med attackerna att knäcka demokratin?

I VÄNTAN PÅ RESULTAT från de pågående utredningarna om vad som hände och vad som ligger bakom attackerna den 2 mars är många frågor ännu obesvarade. Men de har alla det gemensamt att krisen i Sahel i allra högsta grad angår oss i Europa.

Burkina Faso må vara ett land som de flesta svenskar inte känner till. Men den terror som drabbar den burkinska demokratin har tydliga kopplingar till Europa och Sverige. För det första var den utlösande faktorn för krisen i Mali Libyens Muammar Gaddafis fall 2011. För det andra innebar Libyens sammanbrott att enorma mängder vapen kom i omlopp. För det tredje är därför den s.k. migrationskrisen också ett europeiskt ansvar. För det fjärde är det absolut nödvändigt att demokratiska länder och krafter stärks när många länder går i auktoritär riktning.

SVERIGE GER VIKTIGT och välbehövligt bilateralt utvecklingsbistånd till Burkina Faso och grannlandet Mali. En hel del går till

demokratiarbete och mänskliga rättigheter. En annan del går till klimatanpassning eftersom regionen återkommande drabbas av torka och uteblivna regn. Sverige bidrar också med FN-trupp till Mali.

DEMOKRATISERINGSPROCESSERNA inger hopp men det finns orosmoln. I Burkina Faso finns det hela tiden risk för ”en auktoritär backlash”, dvs. att de demokratiska landvinningarna grusas och att friheten kvävs. Hoppet står till organiserat folkligt motstånd. Under de senaste åren har burkinier iscensatt en fredlig revolution och gjort motstånd mot en militärkupp samtidigt som civilsamhället blomstrar och demokratiska val genomförs. Det är imponerande.

TERRORATTACKERNA hotar att underminera demokratin. För oavsett om attackerna planeras och genomförs av terrorister med kopplingar till före detta kuppmedmakare eller ej måste den burkinska demokratin försvaras. Det är bra för Sahel. Och det är bra för Europa. Så även om Burkina Faso länge än kommer att vara relativt okänt för de flesta svenskar kan man med fog hävda att Burkina Fasos sak också är vår.

Sten Hagberg är professor i kulturanthropologi vid Uppsala universitet och honorärkonsul för Burkina Faso i Sverige.

Bilden är tagen på Cappuccino vid nyöppningen efter attentatets skador.

Foto: Sten Hagberg.

KRAFTIGT ÖKAT BISTÅND

TILL BURKINA FASO

Sverige och Burkina Faso har skrivit under ett nytt, ambitiöst, avtal för utvecklingssamarbetet för fem år framöver. Avtalet bygger på den nya strategi som svenska regeringen beslutat. Demokrati och mänskliga rättigheter samt miljö och naturresurser är de områden som biståndet riktas mot. Pengamässigt innebär avtalet en tredubbling av biståndet.

Sveriges bistånd till samarbetsländer styrs av strategier. Sådana strategier arbetas fram utifrån underlag som ambassaderna och Sida tar fram. När svenska regeringen sedan fastställer en strategi så bestäms också de mål som ska uppnås med biståndet.

LÖVIN FRAMHÅLLER DEMOKRATISKA FRAMSTEG

För första gången på 14 år har en ny strategi lagts fast för Sveriges bistånd till Burkina Faso. Den tidigare strategin förlängdes år för

år. Men nu har alltså en femårig strategi för 2018-2022 beslutats. Med denna följer ett belopp på sammanlagt 1,5 miljarder svenska kronor. Utslaget över perioden blir detta 300 miljoner kronor per år, vilket kan jämföras med de 120 miljoner som anslogs för 2017.

Bistånds- och klimatminister Isabella Lövin betonade inte minst de demokratiska framsteg som Burkina Faso gjort när hon förklarade varför Sverige genomför denna ökning. Hon framhöll också de goda resultat som hittills nåtts med det svenska biståndet.

– Svenskt bistånd har haft stor betydelse för framväxten av Burkina Fasos starka civilsamhälle. Detta har en avgörande betydelse för upprätthållandet av demokratin i landet – senast under 2014 års politiska oroligheter. Genom den nya strategin ökar vi vårt stöd till arbetet med att stärka demokratin genom bland annat rättssystemet, som är väsentligt för en fortsatt positiv utveckling i landet, sa hon vid en presskonferens.

Samtidigt som Lövin beskrev Burkina Faso som ett föregångsland i sin region står lan-

"SOM FÖR ALLT SVENSKT BISTÅND ÄR DET ÖVERGRIPANDE MÅLET ATT FÖRBÄTTRA LIVET FÖR MÄNNISKOR SOM LEVER I FATTIGDOM OCH UNDER FÖRTRYCK."

det inför stora sociala och säkerhetsmässiga utmaningar.

– Att arbeta gränsöverskridande med möjligheter till hållbar försörjning, tillgång till grundläggande samhällsservice och samtidigt stärka demokratin är viktigt för att Burkina Faso ska kunna möta de utmaningar de står inför idag, inte minst fattigdom, terrorism och risk för ökad radikalisering, sa Isabella Lövin.

STOR DEL AV PENGARNA TILL LANDSBYGDSUTVECKLING

Som för allt svenskt bistånd är det övergripande målet att förbättra livet för människor som lever i fattigdom och under förtryck. I Burkina Faso lever drygt 40 procent under den nationella fattigdomsgränsen, den absoluta merparten av dessa bor på landsbygden. Talar man – som Sida gör – om fattigdom i flera dimensioner så är det ännu fler som berörs. Brist på pengar är inte det enda som bör räknas.

Strategin styr därför biståndet till landsbygden i första hand. Att ha tillgång till naturresurser som land, vatten, skog och dessutom kunna leva av dem på ett hållbart sätt blir avgörande. Därför ska Sverige stödja satsningar för bättre hushållning med dessa resurser. Marknader för det som produceras i skogs- och jordbruk behöver också förbättras.

Mer konkret kan det handla om att stödja lokala odlare och kommuner att bättre ta vara på det vatten som samlas i landets många dammar för odling under torrperioden. Grönsaks- och fiskodling kan bli effektivare genom bättre organisering och bättre tekniker. Marknader kan utvecklas så att små odlare kan sälja mer och få större del av vinsten. Det som produceras kan i högre grad förädlas lokalt.

Ett område där stora framsteg redan har gjorts sedan de stora svältkatastroferna på 1970- och 80-talen är återvinning av jordbruksmark. Med hjälp av enkla odlingsmetoder har infiltrering av regnvatten kunnat ökas och jordar åter tagits i bruk. Men med dagens snabba befolkningsökning ökar ändå jorderosionen. Ökenutbredning är fortsatt

Valmöte i kvarteret Koko, Bobo-Dioulasso, maj 2016 Foto: Sten Hagberg.

ett stort hot. Därför behöver ytterligare insatser göras för att återvinna jordbruksmark. Sverige kommer stödja program där jordbruksmark inte bara återvinns, utan också att den genomsnittliga avkastningen av odlingen ökar jämfört med vad som är normalt.

SAMARBETE MED LOKALSAMHÄLLEN FÖR SANITET OCH SÄKERHET

Vid sidan av detta görs också insatser kring landets övergripande hantering av vatten. Insatser kring sanitet med inriktning mot kretsloppstänkande planeras. Samtidigt utökas arbetet med lokalt baserad skogsvård. Skogen – de fattigas skafferi – bör hanteras lokalt för att utnyttjandet ska vara hållbart. Samarbete med lokala organisationer och

kommuner står i centrum.

Givet Burkinas aktuella utmaningar på säkerhetsområdet genomförs insatserna – i den mån det är möjligt – i delar av landet som är särskilt utsatta och sårbara. Konfliktkänslighet, miljöhänsyn och anpassning till klimatförändringar är teman som ska genomsyra hela det svenska biståndet. Insatser inom området "socialförsäkringar" planeras som en del i arbetet med att öka människors och lokalsamhällens motståndskraft.

Ytterligare insatser kommer också att genomföras exempelvis inom området förnybar energi. Under första halvåret 2018 arbetar ambassaden med att konkretisera den nya strategin. Beredning av nya insatser kommer att ta en hel del tid.

Firande av nationaldagen i Dori. Foto: Sten Hagberg.

**"EN HUVUDPRINCIP ÄR ATT
ANSVARUTKRÄVANDE MÅSTE ÖKA,
OCH ATT DET ÄR MEDBORGARNAS RÄTT
ATT STÄLLA KRAV PÅ DE STYRANDE."**

FÖRSTÄRKNING AV RÄTTSSAMHÄLLET

Det andra huvudområdet där svenskt bistånd ska verka är demokrati och rättsstat, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Demokrati och respekt för rättigheter är omistliga delar om människors livsvillkor långsiktigt ska kunna förbättras.

Under den halvauktoritära Compaoré-regimen var stödet till ett dynamiskt civilsamhälle centralt. MR-organisationer och anti-korruptions-kämpar drev ett nödvändigt arbete för att öka det demokratiska

utrymmet. När demokratiska val genomförts och en regering för första gången valts utifrån ett politiskt program, snarare än enbart personlighet, förändras delvis spelplanen. Möjligheterna för parlamentet och oppositionspartier att spela balanserande roller ökar. Granskningen av vad regeringen gör och kampen mot korruption kan föras även inifrån de statliga strukturerna.

Sverige kommer fortsätta arbeta för att det burkinska civilsamhället förblir dynamiskt och aktivt. Stöd till viktiga organisationer kommer fortsätta. En huvudprincip är att ansvarsutkrävande måste öka, och att det är medborgarnas rätt att ställa krav på de styrande. Hur landet styrs och förvaltas är inte något som får överlåtas till en politisk klass att sköta själva. Denna tanke ligger exempelvis bakom stödet till programmet "Presimetern" där 14 olika organisationer samverkar för att granska och utvärdera hur regeringen genomför de reformer som utlovats.

STÖD TILL INSYN FÖR ATT MOTVERKA KORRUPTION

Minst lika viktigt är dock att ansvarsutkrävandet sker med hjälp av de demokratiska "institutionerna". Ambassaden inleder därför ett samarbete med parlamentet och med den statliga kontrollmyndigheten ASCE-LC. Syftet är att stödja dessa så att de kan genomföra sitt arbete med större kraft och effektivare. ASCE-LC är centralt i kampen mot korruptionen.

Att stödja demokratisering och kamp mot korruption kan ibland tyckas vara "lyxverksamhet" i ett land så plågat av fattigdom som Burkina Faso. Å andra sidan finns klarlagda samband mellan minskad korruption och förbättrade levnadsvillkor för människor. Myndigheternas förmåga att leverera samhällsservice på ett opartiskt sätt till medborgarna står i centrum. En förutsättning för det är att korruptionen minskas drastiskt.

Om den unga demokratin ska kunna leva vidare och fördjupas krävs också att folket har förtroende för de folkvalda, för staten. Ska ett sådant förtroende kunna byggas i Burkina Faso krävs inte minst att rättssystemet börjar fungera bättre. I samband med upproren 2014 vändes stor vrede mot ett korruperat domstolssystem och straffriheten för en elit. Rättssystemet agerar mycket långsamt och ineffektivt. Det finns samtidigt stora ambitioner att förbättra systemet. Ambassaden för en nära dialog med justitieministeriet för att hitta de viktigaste insatserna att stödja.

JÄMSTÄLLDHET PRIORITERAS I ALLA INSATSER

Ett annat område där mycket arbete återstår är jämlikheten. Varje insats som Sverige stöder ska verka för ökad jämställdhet. Det krävs också direkta insatser för att minska våldet mot kvinnor, tvångsäktenskap av unga flickor, det ojämna deltagandet i beslutsfattande och i det ekonomiska livet. Ambassaden kommer ägna mycket kraft åt att hitta insatser som kan ge resultat i form av förbättrad jämlikhet.

Mats Hårsmar
är chargé d'affaires vid svenska
ambassaden i Ouagadougou.

JOURNALISTUTBYTE

MALMÖ – BOBO-DIOULASSO;

LÄRDOMAR OCH NYA MÖTEN

Under år 2017 genomfördes ett utbyte mellan två journalister - en i Sverige och en i Bobo-Dioulassou. Journalisten i Sverige var jag själv och journalisten i Bobo; Mariame Soma som arbetar på Radio Omega.

Radio Omega är en privat radiokanal som fick stor betydelse under både den folkliga resningen år 2014 och under kuppen 2015, då statlig media tillfälligt stängdes ner. Mariame var en dem som rapporterade under båda dessa händelser och jag fick kontakt med henne via Sten Hagberg. Hon har en särskild kännedom om säkerhetsfrågor och eftersom hon talar både dioula och mossi har hon stor erfarenhet om lokalområdet.

Vi började planera ett erfarenhetsutbyte då vi båda skulle besöka respektive land och lära oss mer om varandras arbeten. Jag fick de medel jag sökt från Författarfonden, genom ett stipendium för internationellt utbyte för kulturjournalister.

TIDEN I BURKINA

Under våren 2017 reste jag till Ouagadougou och Bobo-Dioulasso och stannade hos Mariame i ett par veckors tid. Mariame bodde då i en lägenhet i utkanten av Bobo, strax efter kvarteren som är kända för sitt levande kulturliv: Bolomakoté. Varje förmiddag hoppade jag upp bak på hennes motorcykel och vi susade genom Bobos gator så dammet yrde. Jag följde med henne främst till arbetet på Radio Omega, träffade hennes kollegor och andra journalister i staden. Just då arbetade Mariame med dagliga radiosändningar framför allt program riktade till kvinnor, sända på dagtid i direktsändning. Det kunde handla om vardagliga saker såsom sjukvård och mindre kostsamma råd för hälsa och hygien. Hon sänder på dioula, franska och mossi.

Vi samarbetade även kring reportage som jag gjorde för tidskriften Lira om instrumentet balafon samt med ett utforskande reportage om dagens litteraturscen i Bur-

kina för tidskriften Karavan. Mariame har ett stort kontaktnät och guidade mig in i olika nätverk i staden och till mötesplatser. Till musiklivet fick jag också stor hjälp av Abdoulaye Sanou på Svenska Ambassaden. Uppdaterade och lite kortare versioner av dessa reportage finns i detta nummer av BurkinaKontakt. Utöver arbete hade vi en del tid att upptäcka Bobo-Dioulasso. Vi besökte bland annat den gamla moskén mitt i staden och även de äldre kulturkvarteren intill, med skulpturverkstäder.

”JUST DÅ ARBETADE MARIAME MED DAGLIGA RADIOSÄNDNINGAR FRAMFÖR ALLT PROGRAM RIKTADE TILL KVINNOR, SÄNDA PÅ DAGTID I DIREKTSÄNDNING. DET KUNDE HANDLA OM VARDAGLIGA SAKER SÅSOM SJUKVÅRD OCH MINDRE KOSTSAMMA RÅD FÖR HÄLSA OCH HYGIEN.”

För Mariame var det mycket att ordna med inför resan till Sverige, inte minst att skaffa pass och visum. Det var första gången att resa med flygplan, första gången att resa utanför Burkina Faso och de grannländer som inte kräver pass. Under hennes tre veckor i Sverige hann vi med en hel del. Som uppdrag från Radio Omega, skulle Mariame göra en del reportage om burkinier i diaspora för att berätta för lyssnarna om deras liv och situationer i Sverige. Vi var en vecka i Stockholm och Uppsala och resterande tid i Skåne. Här följer Mariames egen berättelse.

TIDEN I SVERIGE FRÅN MARIAMES PERSPEKTIV

”Det har varit en stor ära – och väldigt roligt – för mig att dela flera stunder av möten och utbyte i september och oktober 2017, med journalisten och läraren Karolina Jeppson och forskaren och professor Sten Hagberg.

Jag fick tillfälle att träffa Assambus i Stockholm. Under det här mötet pratade vi mycket om våra länder och det samarbete som finns, vilket jag uppskattade mycket. I Uppsala höll vi en presentation kring Bobo som en motståndets stad, då vi lyfte fram flera av de viktiga händelser som nu gått till historien. Under vistelsen i Stockholm träffade jag

Grand Mosquée de Bobo-Dioulasso.

Mariame Soma sänder live från Radio Omega.

och Karolina av en händelse på Hemvärnet i en stor övning. Eftersom säkerhetsfrågor är ett av mina specialområden, passade jag på att ställa frågor kring deras arbete och deras övning.

Jag var också med på en helgutbildning i afrikansk litteratur. Vi hade en grillkväll med deltagare på kursen En litterär resa genom Afrika och Entreprenörskap i Östafrika, i Tomelilla i Skåne ihop med Österlens folkhögskola. Det var en fin och varm stämning med mycket samtal och utbyte av erfarenheter. Vi pratade om våra professionella bakgrunder och jag fick veta mycket om hur det är att bo i Sverige och kanske särskilt i den södra delen av landet. På samma helg höll jag en presentation av situationen i Burkina som följt efter den folkliga resningen i oktober 2014, kuppen 2015 och medias roll i det hela. Jag lärde mig en hel del om afrikansk litteratur och även om Ghana, i en intressant presentation av Karin Edstedt. Jag fick besöka Ystad och såg havet för första gången. Vi var också en dag i Kristianstad där vi pratade om afrikansk litteratur på stadsbiblioteket.

I Malmö träffade jag Arsene Gnimassou, fotbollsspelare från Bobo och musikern Mao Zybamba från Ouagadougou. Jag genomförde intervjuer med dessa två för Radio Omega, och även Assambus ordförande Daogou Zoungrana, på telefon.

Några vänner och familjemedlemmar till Karolina bjöd in mig på middag och till dem och alla jag träffat i Stockholm och Uppsala vill jag delge mitt stora tack. Det är möten som jag uppskattat mycket. Min tre veckor långa vistelse var väldigt innehållsrik och jag

fick mycket kunskap om det vackra och gästvänliga i Sverige. Jag vill säga tack till alla.”

YTTERLIGARE LÄRDOMAR

Samtliga Mariames intervjuer har sänts på Radio Omega, de flesta i januari månad. Under vår vecka i Stockholm besökte vi också Sveriges Radio och guidades runt i P1:s lokaler. De informerade oss bland annat om hur de på senare år börjat arbeta med hjälp av sociala medier, samt hur många språk de sänder på. Detta var dock inget nytt för Mariame, som har stor vana vid att arbeta med sociala medier särskilt under ytterst svåra förhållanden, exempelvis då statlig media har slagits ut. Eftersom hon själv och de flesta av hennes kollegor sänder på flera språk, var inte heller den delen så ny. Det som slog mig var snarare bristen på intresse hos journalister på Sveriges Radio för att höra om en rik erfarenhet och kunskap från en kollega från ett västafrikanskt land. Jag kontaktade flera personer på P1 för att de borde ta tillfället i akt att samtala med Mariame om medias roll i ett land som präglats av stora omvälvningar, men tyvärr var intresset inte tillräckligt stort, vilket är beklagligt.

Men i övrigt, i de kretsar vi rört oss, har intresset för pågående utveckling och medias roll i Burkina Faso varit stort. Idag sker nya omvälvningar på Radio Omega och i nuläget vet Mariame Soma inte om hon kommer att kunna vara kvar. Vi kommer att fortsätta vårt samarbete på olika sätt och hoppas på fler möjligheter till att besöka varandra igen.

Karolina Jeppson och Mariame Soma

NY AMBASSADÖR FÖR BURKINA FASO I SVERIGE

I början av mars anordnades ett möte mellan ambassaden och honorärkonsulerna för Danmark, Norge, Finland och Sverige

I september 2017 anlände äntligen Burkina Fasos nya ambassadör till Köpenhamn. Hennes Excellens Maria-Goretti Blandine DICKO/AGALOU ADOUA utnämndes redan i mars 2017 men ankom Danmark i september. Hon emottog sina kreditivbrev från den danska drottningen i oktober 2017 och förhoppningsvis kommer ackrediteringen till Sverige snart äga rum hos kungen. Ambassadör DICKO/AGALOU ADOUA ersätter Monique ILBOUDO som återkallades i mars 2015, mitt under pågående Övergångsregering. Ambassadör DICKO/AGALOU ADOUA har varit parlamentariker för Congrès pour la Démocratie et le Progrès (CDP) och sedan 2014 för Mouvement du Peuple pour le Progrès (MPP), det nuvarande regeringspartiet. En längre intervju med ambassadör DICKO/AGALOU ADOUA kommer i nästa nummer av BurkinaKontakt.

IN MEMORIAM

OLOV WENDT

1932 - 2016

Olov Wendt, kallad Olle, föddes i Perstorp, tog studenten i Hässleholm och studerade i Lund och i Borås. Han arbetade som folkhögskollärare, förlagsredaktör och bibliotekarie.

Olle Wendt tillbringade mycket tid i Göteborg då han studerade i Borås. I början på 80-talet stiftade han bekantskap med en arkitektstuderande på Chalmers, Zoukata Tuina från Burkina Faso. Denna vänskap kom att få stor betydelse för Olle och gav honom ett stort intresse för det västafrikanska landet. År 1985 startade han tidskriften BurkinaKontakt, där han skrev om livet i Burkina Faso och om det svenska biståndet. År 1986 bildades Vänskapsföreningen Burkina Faso-Sverige (Assambus) med Olle som en av initiativtagarna.

År 1988 utsåg Burkina Fasos regering Olle till landets honorärkonsul i Sverige. År 1996 utsågs han till Chevalier de l'Ordre de Mérite. Under början av 1990-talet startade Olle Västafrikainstitutet, tillsammans med Bert Ekengren, för att skapa kontakter mellan Sverige och Västafrika. Den rollen har idag övertagits av Västafrikas Handels- och Kulturkammare i Sverige (SWACC). Efter mordet på den burkinske publicisten Norbert Zongo av personer som stod expresident Compaoré nära 1998 beslutade sig Olle att sluta sitt uppdrag som konsul.

Under 2000-talet startade Olle Sahelstiftelsen och med hjälp av de pengar som han donerade kunde Sahelstiftelsen under flera år stödja skol- och sjukvårdsprojekt, främst i kommunen Yaho i Burkina Faso. År 2014 tvingades president Compaoré bort från makten och Olle uttryckte några månader före sin bortgång, i en intervju: "Det skulle vara spännande att vara i Burkina Faso nu".

Olle var en klok och kunnig person, med förmåga att starta och genomföra samarbeten länderna emellan. Det har varit lärorikt och inspirerande att få vara vän och kollega med Olle. Han har betytt mycket för relationerna mellan Burkina Faso och Sverige. Vår uppgift är nu att fortsätta det arbete som Olle startat och drivit.

Roland Göransson, Sten Hagberg och Karolina Jeppson

EVA KARLSSON

1951 - 2016

En eldsjäl i Nakamtenga har alldeles för tidigt fått sluta sina dagar här på jorden.

År 1995 besökte vi Eva och Lennart Karlsson i byn Nakamtenga strax norr om huvudstaden Ouagadougou i Burkina Faso i Västafrika. Redan då hade Eva startat en flickskola i en lånad lokal. Byns barn kom dit på förmiddagarna, lekte, lärde sig franska, lärde sig att säga sitt namn och sin ålder. Varje dag serverades ett mål mat – ofta den enda lagade maten som barnen fick under dagen. Familjerna i byn var fattiga och kunde inte betala någon skolvärdighet men ibland kunde de bidra med säd eller ved till matlagningen i flickskolan. Hygien var viktig kunskap att lära ut. Handtvätt före maten och tandborstning efteråt. Allt barnen lärde sig i flickskolan kom de hem och berättade för sina föräldrar som alltmer förstod värdet av skolgång och blev stolta över sina barn.

Åren 2001 – 2009 byggdes den första skolan i byn med stöd från Forum Syd och Burkinas Vänner i Stockholm (BViS). Då hade skolan sex lokala förskollärare, två personer i bespisningen samt en vaktmästare som fixade allt från målning, snickeri etc. Alla hade mer eller mindre blivit utbildade av Eva. Eva var fenomenal på planering, genomförande och uppföljning av samtliga aktiviteter på skolan. Eleverna var 40 st (20 flickor och 20 pojkar). Målet med förskolan var att förbereda barnen för primärskolan. Barnen i byn kom från fattiga förhållanden och franska språket talades inte hemma. Det var därför viktigt att ge barnen kunskap i franska, vilket är det officiella språket i skolan. Mycket tid och engagemang gav Eva genom att samarbeta med föräldrar och andra vuxna i byn – att genom handling visa värdet av utbildning - Eva gav möjlighet att ge alla barnen i byn kunskaper i språk, hygien, samarbete etc.

Arbetet i Nakamtenga fortsätter idag genom Evas familj och organisationen Yennenga progress. Eva lever kvar hos oss alla, saknad av många, i båda sina hemländer.

Margareta och Roland Göransson

BURKINA FASO I BACKSPEGELN

RAPPORT FRÅN ASSAMBUS 30 ÅRS FIRANDE

Text & bild: Sten Hagberg

I samarbete med Uppsala universitets Forum för Afrikastudier anordnade Assambus en temadag "Burkina Faso i backspegeln..." som lockade 180 besökare lördagen den 17 september 2016.

På morgonen var det workshop med föredrag om socio-politiska aktörer i ett förändrat landskap (Sten Hagberg), våldsam extremism (Augustin Loada) och ekosystemtjänster (Hanna Sinare), allt med fokus på Burkina Faso.

På eftermiddagen berättade två av Assambus grundare (Malin Hennius och Kristina

Jerving) om hur föreningen bildades mitt under pågående Sankara-revolution i landet. Därefter gjorde Anna Lindström och Roland Göransson en exposé över Assambus historia. Ordförande (Agnes Ilboudo) berättade om vad föreningen gör idag och Sten Hagberg redogjorde för svensk-burkinska relationer i allmänhet.

Efter pausen framträdde Mao Ouedraogo och Malick Bibete tillsammans med Dani Kouyate, Miguel Kouyate och Hamidou Sinare. Det var bejublade nummer med musik och sagor. Sedan berättade Hamidou om sin resa till Sverige och sin verksamhet som Friskis&Svettis-ledare och massör i Sinare Massage. Dani Kouyate presenterade filmen Medan vi lever som gick upp på SF-biografer den 7 oktober 2016.

Slutligen visades filmen "Une révolution africaine: les dix jours qui ont fait chuter Blaise Compaoré". Sedan blev det mingel i Engelska Parken...

BERÄTTELSE OM EN FRAMVÄXANDE DEMOKRATI

Text: Anders Berndt, Uppsala Universitet

Boken "Nothing will be as before!" om den politiska och demokratiska utvecklingen i det västafrikanska landet Burkina Faso har fått stor uppmärksamhet, inte minst hos vanliga människor i Burkina Faso och övriga Västafrika. Boken är skriven av en gemensam forskargrupp mellan institutionen för kulturanthropologi och etnologi vid Uppsala universitet och forskningsinstitutet Institut des Sciences des Sociétés (INSS) i Burkinas Fasos huvudstad Ouagadougou.

– Vi startade samarbetet för att vi ville dokumentera och studera de vanliga människornas berättelse av vad som händer i Burkina Faso när folkliga protester störtade presidenten och stoppade en militärkupp, berättar Sten Hagberg, professor i kulturanthropologi.

Forskarna har under ett par år av intensiv politisk utveckling i Burkina Faso intervjuat vanliga människor och gjort deltagande observationer under demonstrationer, kupper och folkliga protester.

– Det är viktigt att dokumentera vanliga människors perspektiv. Jag gör inte anspråk på att det perspektivet skulle vara bättre eller viktigare, folket har inte alltid rätt, men vanliga människors perspektiv och reflektioner måste tas på allvar.

MEDAN HÄNDELSENA ÄR FÄRSKA

Forskarna har nu ett stort material att studera och kommer att publicera forskningsresultat under lång tid men en första bok publicerades ganska snabbt efter att materialet var insamlat för att ge en direkt återkoppling medan händelserna är färska.

– Vi vet att den läses av vanliga människor i Burkina Faso och andra länder i Västafrika. Den är fritt nedladdningsbar, den franska upplagan har laddats ner mer än 1 600 gånger och säljs också som bok.

Ser vi just nu framväxten av en demokratisk kultur i Burkina Faso?

– Ja, det finns klara tecken på att det växer fram väldigt viktiga element för att respektera demokratin i Burkina Faso. Det finns en känsla av medborgaransvar och politisk moral.

Som exempel nämner Sten Hagberg att politiker som försöker vinna röster genom etnisk populism eller religiös extremism misslyckas

– Att etniskt och religiöst baserat röstfiske

inte lyckas är en väldigt viktig framgång för demokratin.

Sten Hagberg målar upp en bild av ett land där fackförbund, studentorganisationer, kvinnoorganisationer och andra organisationer har varit starka länge och arbetat för en demokratisk utveckling. Samtidigt är Sten Hagberg noga med att påpeka att det också finns problem i Burkina Faso.

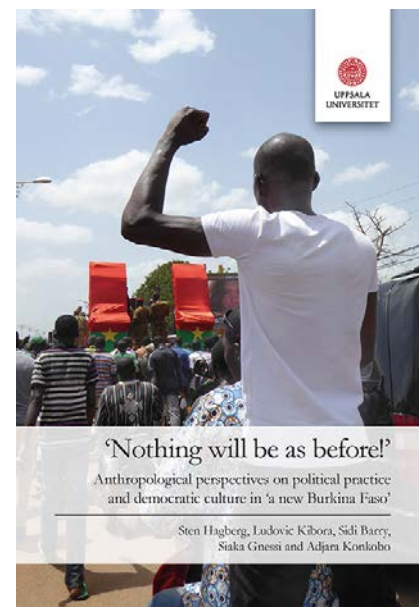
– Alla problem som finns i andra länder finns också i Burkina Faso. Men när vi studerat utvecklingen utifrån den vanliga människans perspektiv ser vi väldigt starka incitament att demokratin håller på att få fäste. Många vanliga människor är beredda att offra livet för kampen, det finns en insikt att demokratin inte kan tas för självklar, den måste vinnas varje dag.

Ökande säkerhetsproblem måste tas på allvar. Sedan det demokratiska valet 2015 har det blivit ökade säkerhetsproblem i Burkina Faso där medborgerliga friheter och rättigheter ibland åsidosätts.

– Under 2016 växte det fram ett folkligt svar på säkerhetsproblemen. Medborgargardet KOGLWEOGO började organisera lokala försvarsgrupper för att bekämpa kriminaliteten. Och de har varit effektiva men deras sätt att skipa rättvisa är inte demokratiska, ofta är det offentlig förnedring eller tortyr. Den här typen av rörelser bottnar i ett behov, verkliga problem som vanliga människor har varje dag, som staten måste ta på allvar.

SÄKERHETSPROBLEM FÖR FÖRSKARE

Det ökade säkerhetsproblemet är också märkbart i forskarnas vardag. Sten Hagberg satt till exempel på ett café ett par hundra meter från en restaurang i Ouagadougou som utsattes för

en terrorattack i augusti 2017 med 18 döda.

"I flera timmar satt jag på golvet i hotellrummet och försökte begripa vad som hände." skrev Sten Hagberg själv senare om händelsen i en debattartikel. I vårt samtal analyserar Sten Hagberg säkerhetsproblemet från olika perspektiv och beskriver ett tankesätt för att minimera risker när han är ute på fältet för att samla in material.

– Det är viktigt att ha ett starkt, lokalt nätverk och lyssna på vad som är på gång. Jag pratar till exempel med taxichaufförer som är väldigt bra på att pejla stämningen i en region.

Men han har också avstått från att åka iväg på forskningsresor till delar av Mali när forskargruppen bedömt att hans närvaro som vit kulle öka risken för övriga forskare.

– Som vit syns jag väldigt mycket och då kan det vara bättre att överlämna materialinsamlingen till forskare som smälter in bättre i miljöerna.

Men är du inte rädd när du åker till farliga länder?

– Jag tycker det är olyckligt att prata om farliga och ofarliga länder. Det är viktigt att behålla proportionerna, de flesta dagar fungerar faktiskt de flesta länder. Samtidigt finns det säkerhetsproblem i många länder, jag har varit i närheten av terrorattacker i Ouagadougou, Paris och Stockholm. Men jag är ingen hjälte, är det för farligt åker jag inte dit.

VIKTIGT FÖRSKA TROTS PROBLEM

Samtidigt kommer Sten Hagberg tillbaka till forskningens samhällsansvar, han trycker på vikten av att fortsätta forska trots säkerhetsproblem.

– Forskningen måste fortsätta arbeta i länder som har säkerhetsproblem. Vi behöver förutsättningslös forskning som kan visa hur det faktiskt står till i olika länder.